

Identitetsskapande och perfektionism - En undersökning bland unga vuxna kvinnor på Krisjouren för unga

Hannele Backström

Institutionen för socialvetenskap

Socialpsykologi

Helsingfors universitet

December 2013

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion –
Faculty

Statsvetenskapliga fakulteten

Laitos – Institution – Department

Institutionen för socialvetenskaper

Tekijä – Författare – Author

Hannele Backström

Työn nimi – Arbetets titel – Title

Identitetsskapande och perfektionism – En undersökning bland unga kvinnor på Krisjouren för unga

Oppiaine – Läroämne – Subject

Socialpsykologi

Työn laji – Arbetets art – Level

Pro gradu

Aika – Datum – Month and year

9.12.2013

Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages

62 + 7

Tiivistelmä – Referat – Abstract

Enligt Erikson (1988) utvecklar individen en känsla av inre identitet under ungdomsåren. Marcia (1966) var den första som utarbetade ett empiriskt sätt att mäta identitetsutvecklingen utgående från Erikssons utvecklings- och socialisationsteori. Marcia utvecklade en teori om fyra olika identitetsstatuslägen, uppnådd identitet, moratorium, lånad identitet och förvirrad identitet. Marcias identitetsmodell har kritiserats, bl.a. för att den inte tar hänsyn till en mer rörlig identitet i det samtida samhället. Ett flertal forskare (t.ex. Luyckx och Berzonsky) har även försökt utvidga Marcias identitetsstatusmodell.

I denna undersökning replikeras Luyckx m.fl (2008) undersökning mellan perfektionism och identitetsstatustyp. Jag valde att göra undersökningen med ett sampel som kunde antas uppleva problem med identitetsbildningen och har därmed utfört undersökningen på Krisjouren för unga. Mitt sampel bestod av 30 unga kvinnor. Frågeformuläret DIDS samt frågeformulär angående den psykiska hälsan användes. DIDS mäter identitetsutveckling angående framtidsplaner på fem kontinuerliga skalor, engagemang, identifikation med engagemang, vidsträckt och fördjupat utforskande samt grubblande utforskande. DIDS har validerats av Mannerström 2011 med ett studerandesampel vid Helsingfors universitet.

En hög reliabilitet uppnåddes på de flesta skalor förut vidsträckt och fördjupat utforskande. De fem identitetsdimensionerna korrelerade på ett förväntat sätt, men endast fem av sambanden var signifikanta. Hypoteserna angående ett positivt samband mellan funktionell perfektionism och engagemang och identifikation med engagemang fick inte stöd. Detta kan bero på sampelstorleken. En stiganalys utfördes med depression och ångest som de beroende variablerna. De fem identitetsdimensionerna fungerade som medierande variabler och som oberoende variabler fungerade funktionell perfektionism och dysfunktionell perfektionism. Modellen var inte signifikant vad gällde depression, fast än effektstorleken var hög. Modellen förklarade 17% av variationen av depression. Detsamma gällde ångest, modellen var inte signifikant. Ett större sampel skulle sannolikt ha gett signifikanta resultat i Luyckx och kollegers (2008) efterföljd.

Avainsanat – Nyckelord – Keywords

Identitet, DIDS, förlängd ungdom, perfektionism, marginalisering, Krisjouren för unga

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Abstrakt

1 INLEDNING	4
2. IDENTITET	7
2.1 Definition av identitet	7
2.2 Erikson	10
2.3 Marcia	11
2.4 Kritik	14
3. FÖRLÄNGD UNGDOM	15
4. UTVIDGNING AV IDENTITETSSTATUSBEGREPPET	19
5. KOEN LUYCKX	21
5.1 Perfektionism	23
6. PROBLEM MED ATT FINNA SIN PLATS I SAMHÄLLET OCH SKAPA IDENTITET	24
6.1 Psykisk ohälsa	24
6.2 Marginalitet	26
6.3 Hikikomori	29
7. FORSKNINGSPRÅGOR OCH HYPOTESER	30
7.1 Krisjouren för unga; sampelbeskrivning	32
7.2 Insamling av data	33
7.3. Mätinstrument för identitetsutveckling	34
7.4 Mätinstrument för självkänsla	35
7.5 Mätinstrument för perfektionism	36
7.6 Mätinstrument för depression	36
7.7 Mätinstrument för ångest	37
7.8 Analys av data	37
7.9 Använda analysmetoder	38
8. RESULTAT	38
8.1 Deskriptiv statistik	39
9. SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION	46
Litteratur	52
Bilaga 1 Frågeformulär	63

1 INLEDNING

“When our mothers were our age, they were engaged... They at least had some idea what they are going to do with their lives.... I, on the other hand, will have a dual degree in majors that are ambiguous at best and impractical at worst (English and political science), no ring on my finger and no idea who I am, much less what I want to do.... Under duress, I will admit that this is a pretty exciting time. Sometimes, when I look across the wide expanse what is my future, I can see beyond the void. I realize that having nothing ahead to count on means I now have to count myself; that having no direction means forging one of my own.” (Kristen 22 år, Page, 1999, s. 18, ref. Arnett, 2000 s. 469)

I min pro gradu avhandling kommer jag att behandla det postmoderna samhället och dess inverkan på unga kvinnor idag. Jag har ett intresse för hur unga kvinnor idag bygger upp sin identitet och vilka faktorer som påverkar utvecklingen av den. I min litteratur lyfter jag fram bl.a. E.H. Erikson, James Marcia, Zygmunt Bauman, Michael Berzonsky och James Arnett, som alla har funderat på hur individen bygger upp sin egna identitet samt hur kulturen och samhället påverkar identitetsskapande. Syftet är att göra en replikation av Koen Luyckxs (2008b) undersökning angående perfektionism och välmående bland unga. Förutom det behandlar min pro gradu, problem med att finna sin plats i samhället, psykisk ohälsa, marginalitet och det nya fenomenet hikikomori, en form av utanförskap. De oändliga möjligheterna som ungdomar har idag tillsammans med den press som finns för att bygga upp en självständig och framgångsrik identitet gör det svårt och komplicerat för en del unga idag.

Enligt Erikson (1988) kännetecknas ungdomsåren av förändringar: fysisk tillväxt, könsmognad samt en vidgad social medvetenhet. Den ungas utvecklingsuppgift är att skapa en känsla av identitet med sig själv i tid och rum. För att kunna uppleva en identitet bör den unga uppleva en kontinuitet mellan det som han har erfarit i sin barndom och i nuet, och det som den unga tänker bli i framtiden. Han ska också kunna foga samman bilden av sig själv med hur andra ser på honom. Identiteten är unik hos alla. Identitetskrisen under ungdomsåren kan endast lösas i nya identifikationer med

jämnåriga och ledargestalter utanför familjen. En rollförvirring kan uppstå om den unga har svårt att definiera sig p.g.a. personliga eller kollektiva skäl.

Bauman (2002) menar att klass och kön tidigare har utstakat vem individen är och hur hennes liv skall se ut. I det avtraditionaliserade samhället sker sociala förändringar snabbt. Målen som individen försöker sträva till har redan förändrats, förrän hon har hunnit nå dem. Detta har lett till att man ”hela tiden är på väg”. Individen tvingas själv att välja mellan olika identiteter, men måste hela tiden vara beredd att göra andra val, då den tidigare identiteten har tappat sin dragningskraft. Idag ställs det nya krav på jagets reflektivitet (Hautamäki & Hautamäki, 2005), eftersom unga måste skapa sin identitet utan stöd av traditionella normer. Giddens (1991) betonar att självet blir till ett projekt som individen själv skall skapa, vilket kräver nya reflektiva förmågor. Värden och normer är inte längre klara eller säkra. Därmed befinner sig ungdomarna i en situation var de själv måste avgöra riktningen för sina moraliska beslut. En del unga kan i denna situation uppleva det svårt att skapa en identitet.

Johansson (2006) beskriver illusionen om ”görbarhet”; det går att lösa alla problem och individen kan använda sig av den posttraditionella identitetens potential. Då man inte behöver följa gamla traditioner, skulle man kunna omskapa sig själv och bli till vad som helst. Illusionen om det egna jaget övergår i ett tillstånd av omnipotens. I denna sociokulturella kontext blir det svårare att skapa en identitet med klar kontur. (Johansson, 2006.)

Den tekniska utvecklingen presenterar oändligt antal möjligheter. Samtidigt är de unga väl medvetna om att många av dem löper risk att bli utsatt för arbetslöshet, ensamhet eller utanförskap. Ungdomarna är utsatta för ett s.k. dubbla budskap. Man betonar å ena sidan rätten att förverkliga sig själv, men å andra sidan erbjuds utbildningsprogram och en arbetsmarknad där en del inte kommer att få plats. (Lindblad & Lindgren 2009, 126.)

I det avtraditionaliserade samhället kan identitetsbildningen därför anta nya former. Marcia (1966, 1993) var den första som utarbetade ett empiriskt sätt att mäta identitetsutveckling utgående från Eriksson teori. Marcias tyngdpunkt har varit vilka faser individen genomgår då individen bygger upp sin identitet. Därmed har Marcia konstruerat en teoretisk modell som anger i vilket skede av utvecklingen individen befinner sig, dvs. vilket identitetsstatus individen har uppnått. Marcia presenterar fyra identitetsstatuslägen uppnådd identitet, moratorium, lånad identitet och förvirrad identitet.

Efter inledningen, i det andra kapitlet behandlas identitet och teorier av Eriksson och Marcia samt kritik av dessa. Det tredje kapitlet behandlar den förlängda ungdomen enligt Arnett (2000) och kritik av begreppet. I det fjärde kapitlet presenteras utvidgning av identitetsstatuslägen som är i samklang med samtida samhällsförändringar. I det femte kapitlet behandlas Koen Luyckxs utvidgning av identitetsstatus samt perfektionism, som har kopplats ihop med ofruktbart grubblande av identitet (Luyckx m.fl., 2008a). Denna undersökning har fokus på hur perfektionism hos unga vuxna sammanhänger med identitetsbildningen. Det sjätte kapitlet tar upp problemet med att finna sin plats i samhället, psykisk ohälsa, marginalitet samt det nya begreppet hikikomori. I min pro gradu avhandling har jag använt det nyaste mätinstrumentet för identitetsstatuslägen, Dimensions for Identity Development Scale (DIDS), som har utvecklats av Luyckx, Schwartz, Berzonsky, Soenssens, Vansteenkiste, Smits och Goossens (2008a). DIDS skiljer mellan olika typer av engagemang och utforskande, samt utvecklingsbefrämjande och hämmande utforskande. Engagemang anger i vilken mån individen har förbundit sig i vissa värden och mål, medan den utforskande dimensionen visar huruvida individen genomgått en kris, dvs. aktivt övervägt olika alternativ. Luyckx m.fl (2008a) har betonat att utforskande dock inte i sig är ett garanti för en optimal identitetsutveckling, eftersom utforskandet kan reduceras till ofruktbart grubblande och ältande av alternativ.

2. IDENTITET

2.1 Definition av identitet

Identitet är en grundstruktur i individen, som anger riktningen i hans liv och hjälper honom fatta beslut (Kroger 2007). Identiteten kan indelas i tre områden: den individuella, den relativa och den kollektiva identiteten. Den individuella identiteten omfattar individens mål, värderingar, tro, självkänsla och vad individen vill vara i framtiden. Den relativa identiteten handlar om det jag som vi är i relation med andra, som barn, som maka/make, förälder eller klient o.s.v. Den kollektiva identiteten är den som definierar till vilka grupper individen vill tillhöra, de känslor eller attityder som utvecklas utgående från att individen tillhör vissa grupper. (Sedikles & Brewer, 2001)

Ungdomar tenderar utveckla en avklarnad identitet under sin ungdomstid och unga vuxenår (Waterman & Archer, 1990). Arnett (2000) beskriver denna period i livet som en "vuxenålder i vardande" (eng. emerging adulthood). Unga studerande gör under denna tid beslut som formar livet, dvs. kommande arbete, vänrelationer samt val av livspartner.

Problematiken kring den egna personligheten har oroat både lekmän som professionella. Populärlitteratur för fram behovet att finna sig själv eller att vara sig själv (för en kritisk analys se Johansson, 2006). Problemen kring det egna jaget innehåller ofta hur personen definierar det egna jaget, hurudant är förhållandet mellan det egna jaget och den sociala omgivningen, hur uppfattar personen sina egna potentialer och hur uppfyller han dem och hur väl känner personen sig själv. (Baumeister, 1987.)

Hall (1996 ref.Furlong 2009) och även Bauman (2002) lyfter fram den kraftigt växande diskussionen och forskande kring identitet under 1990-talet. Det finns ingen entydig

definition av identitet. Identitet kan indelas i ett psykologiskt eller sociologiskt perspektiv. Den psykologiska synvinkeln sätter individen i fokus, medan sociologer har ett mer socialt fokus på identitet. Den sociala verkligheten kan även indelas från en objektiv eller subjektiv synvinkel. Förutom det kan identiteten uppfattas som stabil eller som något förändrande. Dessa olika synsätt är olika populära. Inom den psykologiska inriktningen är bl.a. Marcias identitetsstatus modell en av de mest populära. Medan den sociologiska synvinkel är känd för den symboliska interaktionismen. Den sociologiska synvinkeln på identitet har ett starkare socialt fokus. (Côté, 2009.) (se tabell 1)

Tabell 1. Olika synsätt på identitet

Epistemologi	Individuell fokus		Social fokus	
	<i>Status quo</i>	<i>Kritisk</i>	<i>Status quo</i>	<i>Kritisk</i>
Objektiv	Identitetsstatus/ Självpsykologi	Kritisk/ kulturpsykologi	Strukturell symbolisk interaktionism	Senmodernism
Subjektiv	Livshistoria/ Narrativ	Postmodernism (psykologisk)	Symbolisk interaktionism	Postmodernism (sociologisk)

(Côté, 2009)

I det förmoderna samhället var den sociala solidariteten större medan valmöjligheterna var färre. I den senmoderna världen framhävs individualismen, som innebär ständiga valmöjligheter utan vägledning av normativa strukturer. (bl.a. Côté & Levine, 2002.) Den sociologiska synvinkeln inom det senmoderna samhället ser individen beroende och påverkad av den kontext hon hamnar i (Rattansi & Phoenix 1997).

Enligt Nikolas Rose (1999) förändras uppfattningen om individualismen genom tiderna och påverkas av den dåvarande kulturen. Rose beskriver historien av individualismen som komplex och mångsidig. Från 1800-talets början uppfattade man individualismen genom de moraliska handlingarna. Vid århundradets slut hade uppfattningarna ändrat till att man uppfattade identiteten som ett alltmer strukturellt personlighetsdrag. Vid

1900-talets slut förstärktes uppfattningen om att individualismen innebär autonoma val och en självmedvetenhet.

Även Stuart Hall (1999) indelar individen enligt tidsepoker. Under den tidigaste tidsepoken beskriver han individen som en enhetlig enhet. Den andra i följd är individen som ett "sociologiskt subjekt", där hon uppkommer i samvaro med betydande närstående. Identiteten anses behållas som en enhetlig enhet, men befinner sig i en ständig dialog med omvärlden. Den senaste, är det "postmoderna subjektet" som inte har någon stabil identitet, utan identiteten förändras ständigt med den nuvarande kulturen. Den postmoderna och konstruktionistiska synen på identitet skiljer från varandra. Den postmoderna synen anser att den otaliga mängd olika identiteter som finns att välja bland leder till en inre konflikt för den enskilda individen. Medan den konstruktionistiska synen ser den flexibilitet som individen har och därmed kan fungera i olika roller. Det har genom tiderna funnits olika teorier om individualitet samt identitetens uppkomst inom socialpsykologi och sociologi. Det gemensamma inom dessa har varit förbindelsen mellan den enskilda individen samt det omgivande samhället.

Enligt Giddens (1993) finner man den sociala determinismen i samhällets strukturer som sätter krav och gränser för individerna. Dessa strukturer är bl.a. kulturen, sociala institutioner, familj, utbildning, arbete samt maktstrukturer som finns i olika samhällsklasser, organisationer samt staten. Dessa strukturer begränsar den enskilda individen och gör individen till socialt determinerade automater. Teorierna uppstår från en referensram, som intresserar sig för hur den sociala och samhälleliga sfären påverkar individernas liv.

Anne Jerslev (2013) professor vid Köpenhamns universitet framhäver att de unga skapar sin identitet i medierna idag. Därmed kan man se en alltmer jagfokuserad generation eftersom det förekommer alltmer jagfokuserade tv-program. Hon beskriver att de moderna medierna fungerar som en ram för en ungdomsgemenskap. Hon anser den moderna mediekulturen vara en del av det moderna identitetsskapande både på gott

och ont. Medierna ger en möjlighet att reagera snabbt men kan även vara fängslande eller beroendeframkallande.

Även enligt Malene Charlotte Larsen Ph.d. i kommunikation, skapar ungdomar sitt egna nätverk i de sociala medierna. Det ger dem en möjlighet att hålla kontakten samt att uppdatera planer. De skapar sin identitet på Internet och denna identitet är inte avskild från den i verkligheten.

2.2 Erikson

Teorin om identitet presenterades redan av Erik Homburger Erikson (1988) i hans psykoanalytiska teori. Erikson presenterade åtta steg med en för detta steg typisk utvecklingsuppgift i individens personliga utveckling. Varje steg i utvecklingen påverkas av hur den tidigare utvecklingsuppgiften har lyckats. Erikson hade ett starkt intresse för hur samhällslig förändring påverkar individens psyke. Eriksons definierade identitet som en upplevd kontinuitet och mening i tillvaron.

Erikson (1988) beskriver åtta utvecklingsuppgifter. Människan växer i takt med lösande av de inre och yttre konflikter som dessa olika faser för med sig. De kan föra med sig en ökad känsla av inre sammanhang och ett förbättrat omdöme och en ökad förmåga att "klara sig bra", enligt egen måttstock och betydelsefulla personers standard. Att "klara sig bra" kan ha olika innehåll i olika kulturer, det kan vara att förtjäna bra eller att komma till rätta konflikter i livet.

Den femte fasen beskriver Erikson (1988) som ungdomstiden, då ungdomar söker efter en ny känsla av sammanhang och kontinuitet. Erikson talar om ett *psykosocialt moratorium*, som är tiden mellan barndom och vuxenålder, då ungdomar upplever en ökad frihet men få plikter. Med *ego identitet* avser Erikson en subjektiv upplevelse av att man existerar och att man känner en mening och kontinuitet i sin tillvaro. En del får

brottas med kriser från tidigare år innan de kan förbinda sig till mer bestående ideal som riktmärken för en mer bestående identitet. Erikson anser att identitetsförvirrade personer inte kan skapa tillfredställande framtidsplaner. Då unga vuxna inte upplever en mening och kontinuitet i sin tillvaro, uppstår ett mer eller mindre konstant och ångestfyllt letande efter innehåll och riktning i livet. Då denna mening och kontinuitet saknas övergår individen till ett mer eller mindre konstant och ångestfyllt letande efter riktning och innehåll i livet.

Phoenix och Rattansi (2005) betonar att Eriksson aldrig satte likhetstecken mellan identitet och svaret på frågan ”vem är jag”. Frågan ”vart är jag på väg”? kan kanske likställas med identitet. ”Vem är jag” handlar om en personlig identitet, hur jag skiljer mig från andra på ett personligt plan. Ego identitet är mindre grad ett medvetet och individuellt projekt. Ego identitet bygger på individens upplevelse av mening, sammanhang och trygghet, dvs. en trygghet som ger visshet om framtiden i nuet, en tillit till omvärldens kontinuitet och förutsägbarhet.

2.3 Marcia

Marcia (1993) presenterar en teori enligt vilken unga vuxna i åldern 18-22 antas genomgå en kris och utforska sina möjligheter. Småningom kan den unga förbinda sig till ett yrkesval, en religiös övertygelse eller en politisk ideologi. Identitetsutvecklingen i Marcias teori har fyra stadier, uppnådd identitet, moratorium, lånad identitet samt förvirrad identitet.

Tabell 2. Marcias statuslägen för identitet

	Uppnådd identitet	Moratorium	Lånad identitet	Förvirrad identitet
Utforskande	Närvarande	Närvarande	Frånvarande	Närvarande eller frånvarande
Engagemang	Närvarande	Svagt närvarande	Närvarande	Frånvarande

(Marcia 1993)

Uppnådd identitet: En uppnådd identitet innebär att den unga vuxna kan se på sin historia på ett meningsfullt sätt och binda ihop det med sitt nuvarande liv samt kunna på denna grund planera sitt liv i framtiden. Personen upplever ett inre sammanhang, mellan vad de varit tidigare och nu, och mellan vad de nu är i olika situationer. Därmed anses den uppnådda identiteten vara det mest stabila och det högst utvecklade identitetsstatusläget enligt Marcia (1966).

Moratorium: De unga vuxna som lever i moratorium stadiet, håller på att utforska en identitet. De håller fast vid det förgångna samtidigt som de ser in i framtiden med rädsla, intensitet och iver. I vissa stunder synes allt vara möjligt för dem, medan de däremellan kan vara så självupptagna att hela deras värld uppfylls av den egna inre kampen i nuläget. Dessa personer försöker aktivt utforska sin identitet och träffa rätt val. (Marcia, 1966.)

Lånad identitet: Personer med lånad identitet har en framtidsplan som betydande personer i deras omgivning har förelagt dem. De ser på sin framtid med klart upplagda planer. Deras självkänsla bygger på deras förmåga att leva upp till dessa av signifikanta andra förelagda planer. Dessa personer kan även anses ha uppnått en identitet, men utan att de har genomgått en kris. Enligt Marcia (1966) kan individer med en lånad identitet i

de flesta fall må lika bra som de personer med en uppnådd identitet, för att de har kunnat förbinda sig till vissa mål och ideal.

Förvirrad identitet: Den förvirrade identiteten kopplas samman med en svag framtidskänsla och -planering. En person med förvirrad identitet lever i nuet och beklagar sig över misslyckade relationer till sina föräldrar. De upplever ingen kontinuitet och sammanhang för stunden och flyter efter situationen. De upplever sig inte kunna påverka de yttre omständigheterna i sina liv. (Marcia, 1966.)

Identitetskrisen avslutas hos den unga vuxna antingen i en identitetssyntes, uppnådd identitet eller identitetsförvirring. Vid identitetssyntes uppnår den unga en ego identitet. Centralt för denna ego identitet är en känsla av en ”inre kärna” som utgör en grund till individens handlande och erfarenheter. Identiteten fungerar som en referenspunkt med rötter i en meningsfull historia och identiteten utstakar olika möjligheter i framtiden. (Marcia, 1993.)

Identitetsförvirring hos individen leder till att personen saknar en klar och stabil inre struktur, som kan hjälpa individen välja mellan olika alternativ. Individen har en oförmåga att fatta beslut och präglas av en ovilja att fundera över identitetsrelaterade frågor. (Marcia, 1966.)

Marcia (1993) beskriver skillnaderna mellan de olika identitetsstatuslägen utgående från framtidsplaner. En identitetsförvirrad person vet inte vad de vill eller vart de är på väg. De koncentrerar sig på nuet och funderar inte mycket på framtiden. Individer med en lånad identitet däremot följer en färdig, av föräldrarna förväntad framtidsplan. De verkställer önskemål och förväntningar som riktas mot dem utan att fundera över varför saker och ting görs. Unga vuxna med en uppnådd identitet har en plan som de har skapat själva. Individer med en uppnådd identitet ser framtiden som mer öppen och formbar än personer i andra statuslägen. Marcia (2007) har påpekat att ingen kan

kategoriseras med enbart ett statusläge, utan att alla människor bildar en förening av statuslägen.

Marcias identitetsstatus modell skapades på basis av Erikssons teori. Samtidigt kom Marcia att operationalisera Erikssons centrala begrepp, vilket gjorde det möjligt att testa vissa av Erikssons teser. Resultatet har fördjupat förståelsen av identitetsbildning och de svårigheter som identitetsutvecklingen innefattar. Modellen är ännu idag lika relevant och viktig som den tidigare har varit. (Kroger & Marcia, 2011.)

2.4 Kritik

Både Erikssons identitetsteori och Marcias tolkning och operationalisering har också ifrågasatts (Gergen, 1991; Schwartz, 2001). Marcias identitetstatus modell har använts under 40 år i över 500 undersökningar (Luyckx, m.fl. 2008a) men har trots det utsatts för kritik. Kritiken som har framlagts är bl.a. att tvärkulturell validitet saknas. Statusen följer inte varandra i antagen ordning och kan därmed anses vara karaktärsdrag och inte utvecklingsstadier (Côté & Levine, 1988). Rattansi & Phoenix (2005) kritiserar även Marcias identitetsstatus modell, då den inte tar hänsyn till den senmoderna tiden, i vilken identiteten är komplex, dynamisk samt kontextuellt relaterad. Rattansi & Phoenix beskriver identiteten som relationell och därmed inte centrerad inom individen. De anser även identiteten som förändrande och att alla har olika sociala identiteter i olika situationer. Identiteten befinner sig alltid i en process och påverkas även av det omedvetna. Krogers, Martinnussens och Marcias (2010) meta-analys av 287 longitudinella och tvärsnittsundersökningar från de senaste 50 åren visar att en persons identitet inte nödvändigtvis utvecklas i tidigare antagen ordning: från identitetsförvirring, till moratorium och sedan till en uppnådd identitet. Marcia (1989) har konstaterat att under senaste 20-30 åren har antalet unga vuxna med uppnådd identitet drastiskt minskat, medan antalet unga vuxna med en identitetsförvirrad personlighet ökat. Berzonsky (2005) anser att identiteten är mer än en kognitiv konstruktion. Även en individ med uppnådd identitet karaktäriseras av ett fortgående dialektiskt utbyte med den sociala omgivningen.

Enligt Waterman (1982) skall en bedömning av individens identitetsstatus innehålla ett urval av identitetsalternativ, en företeelse av enkla självdefinition, engagemang angående mål, värderingar och tro, ett aktivt genomförande av engagemang samt en känsla av förlitelse angående framtiden. Yoder (2000) anser att externa hinder som till exempel den socio-ekonomiska ställningen, samhället, omgivningen i den egna familjen eller på arbete kan påverka denna identitetsprocess. Unga vuxna som kommer från en omgivning där man har dysfunktionella möjligheter att påverka sitt egna liv har en större risk att möta sociala problem som en lägre läs- och skrivkunskap, låg utbildningsnivå, högre ungdomsvåld och – kriminalitet samt dysfunktionella familjerelationer. Även Josselson (1987) anser att dessa sociala införda hinder påverkar utforskningen av identiteten samt engagemanget av den egna identiteten.

3. FÖRLÄNGD UNGDOM

Bl.a. Rattansi och Phoenix (2005) har uppmanat att lägga mera vikt på omgivningens och den historiska tidpunktens inverkan på identitetsforskning.

Forskare (Côté & Levine 2002; Côté 2002; Berzonsky 2003) menar att det blivit alltmer svårt att hitta den egna identiteten i det senmoderna samhället eftersom valen och möjligheterna idag är mycket större och det egna självet definieras på basis av de val som individer gör idag. Individerna riskerar att fastna i fasen för utforskande dvs. de överväger olika alternativ och finner det svårt att kunna engagera sig till något (Schwartz et al 2005). Individen bör kunna marknadsföra sig själv i den senmoderna världen där konsumtion är det som prioriteras högst (Côté, 2002). Dittmar (2011) framför att i vår ”konsumentkultur” har det materiella fått en allt större roll i vår identitet. Genom att inneha de rätta materiella tingena hoppas vi på psykologiska fördelar som, att komma närmare vår ideala identitet, uppnå en eftertraktad social status bild samt uppnå emotionellt välmående.

Den senmoderna kulturen är individcentrerad, den kräver och producerar individer som varken vill eller kan engagera sig på lång sikt (Côté 1996). Identitetsalternativen har mångfaldigats (Gergen, 1991). Det kan leda till ett grubblande utforskande p.g.a. ett ständigt ofruktbart reflekterande. Utforskande kan upplevas som både njutnings- och ångestfyllt (Luyckx m.fl., 2006). Ett grubblande utforskande verkar dock vara ett allt mer utbrett fenomen bland unga vuxna. Det har bidragit till en förlängd identitetskris för en del unga. Andra unga har lättare att klara av dagens individualisering och kan använda individualiseringstrenden till att förstärka sig intellektuellt och psykosocialt. (Côté & Schwartz, 2002).

Arnett (2004) beskriver ”vuxenålder i vardande” i åldern 18-25 år. Denna period innehåller många betydande förändringar i de ungas liv. Under denna period upplever många unga vuxna som en period av instabilitet, en självfokuserande period, en period där man är mitt emellan ungdom och vuxen. Denna period betyder oftast även att man börjar acceptera det egna ansvaret över sitt liv. Man lär sig göra självständiga val i livet och man blir ekonomiskt självständig. Enligt Tanner (2006, ref. Tanner & Arnett 2009) är perioden ”vuxenålder i vardande” en kritisk knutpunkt i individens utveckling. Tanner presenterar tre steg inom utvecklingen under denna tid. Under det första steget inträder ungdomen denna fas och det egna ansvaret och självständigheten blir verklig. Under det andra steget av fasen, provar sig ungdomen fram i olika relationer både kärlek och inom arbetslivet. Under den tredje och sista fasen så skall individen engagera sig och förbinda sig till arbetslivet, livspartner och till rollen som förälder. Denna period i livet kan även ses som en ålder med många möjligheter. Även Eriksson (1988) talade om en förlängd adolescence som typisk för industriella länder och ett psykosocialt moratorium under vilket ungdomar har möjlighet att undersöka sitt egna jag och sina möjligheter.

Enligt Ziehe (1989) påverkar den kulturella moderniseringen särskilt de unga. De unga lever i en känslig livsfas och håller på att bygga upp en identitet och samhällets växlande utbud har en direkt inverkan på dem. De unga har andra förutsättningar än de vuxna att hantera livets utmaningar eftersom de har växt upp i den moderna kulturen.

Den moderna kulturen har förändrat familje- och socialisationsvillkoren, som har medfört nacissistiska drag bland ungdomar.

Ziehe (1989) beskriver visualitetens ökade betydelse samt behovet att modellera sig själv, har lett till att ungdomlighet har blivit dominerande. Individerna värderar sig själv i jämförelse med andra. Det ungdomliga idealet representerar bl.a. hälsa, livfullhet och skönhet.

År 1970 var medelåldern i USA för att ingå äktenskap 21 år i medeltal och 2000 var den 25 år. Samma utveckling har skett i att föda barn. Mellan 1950 och 1970 fick de flesta sitt första barn vid 20-årsåldern, medan man idag får sitt första barn då man är närmare 30-år. Orsakerna till denna förändring är bl.a. preventivmedel i kombination med att sexualmoralen har blivit liberalare. Tidigare måste man inleda äktenskap förrän man hade en sexuell relation. En annan betydande faktor i denna förändring är möjligheterna till studier idag. Tvåtedjedelar av ungdomar idag inleder högskolestudier efter gymnasiet i USA. (Arnett 2004.)

Ungdomarna ser idag på vuxenåldern på ett annat sätt. De flesta ungdomar vill gifta sig, skaffa ett eget hem samt få barn, men först i ett senare skede, vid 30-års åldern. Ungdomar vill idag uppleva självständighet, leva spontant och prova olika möjligheter. Speciellt kvinnorna har upplevt en förändring. På 1950-talet upplevde kvinnor en väldig stor social press på att finna en man. Att vara singel för en kvinna vid 20-års åldern var ingen uppskattad social status. Få kvinnor studerade på högskolenivå på den tiden. Kvinnornas uppgift var att hitta en man och bilda familj. Idag är 56% av högskolestuderanden i USA kvinnor. (Arnett 2004.)

I Finland 2011 var medelåldern för giftermål för det första äktenskapet för kvinnor 30,6 år och för män 32,9 år. Åldern stiger för varje år för det första äktenskapet. Medelåldern för det första äktenskapet har stigit med ungefär 8 år för kvinnor och för män lite mer än 8 år under de senaste 40 åren. (Statistikcentralen, hämtad 2.10.2013.)

Enligt Salmela-Aro med fleres (2007) longitudinella undersökning i Finland bland 297 unga vuxna framgick det att ju äldre de unga vuxna var, desto mer var deras mål i livet relaterade till arbete och familj och de vänrelaterade målen var färre. Undersökningen visade även att ju mera familjerelaterade mål de hade, desto yngre blev de samboende, gifte de sig och skaffade familj. De unga vuxna som hade blivit tidigt färdiga med sina studier och hittat stadigvarande arbeten, hade dämpat farten angående deras mål i studierna.

Côte´ & Bynner (2008) kritiserar Arnetts (2004) term förlängda ungdom, eftersom det också har skett omvälvande ekonomiska förändringar, t.ex. industrialiseringsprocessen. I början av 1900-talet hade ungefär hälften av alla ungdomar en aktiv roll inom jordbruk, medan det nu endast är en liten procent som kan livnära sig på jordbruk. Clark (2007, ref. Côte´ & Bynner, 2008) framför att ungdomar idag möter en arbetsmarknad idag som är väldigt olik det som varit tidigare. Det råder stora löneskillnader mellan de unga och äldre i arbetslivet. De unga möter en instabilitet i inkomster, mera temporära arbetsförhållanden, en lägre kvalitet på arbetsuppgifter, färre förmåner och deltidsarbeten.

Även den demografiska förändringen bland befolkningen påverkar. För hundra år sedan fanns det ungefär lika många personer inom åldersgruppen 15-29 åringar som 30-64-åringar. Livslängden ökar och ett lägre födelseantal resulterar i att den yngre åldersgruppen utgör bara hälften av den äldre åldersgruppen. (Allahar & Côte´1998, Côte´ & Allahar, 2006 ref. Côte´& Bynner, 2008 .)

Den ekonomiska pressen har ökat bland unga vuxna och de ungas löner stiger i en långsammare takt än deras som har jobbat länge. Denna förändring kan ses i de mest utvecklade länderna (Bosanquet m.fl., 2007, Côte´& Allahar, 2006, ref. Côte´& Bynner, 2008). Ungdomarna idag vill inte ha det ansvar som medföljer ekonomiska självständigheten och därför väljer de att studera längre (Côte´ & Bynner, 2008).

Kåks (2007) har intervjuat ungdomar genom ett livsberättelseperspektiv i Sverige. Det framkom i Kåks intervjuer att 25-åringar funderar mycket på utbildningsval, inträde på arbetsmarknaden samt familjebildning, medan de yngre de 15-åriga informanterna inte hade så starka framtidsplaner. Kåks studie visar även att de ungdomar som har tillgång till ekonomiska sociala och kulturella resurser har större möjligheter att skjuta upp vuxenlivet. Tarja Tolonen (2005) har i en undersökning bland unga vuxna påvisat att ungas val och sätt att agera i olika övergångsskeden starkt påverkas av deras sociala bakgrund. Därmed finns det ett kulturellt och traditionellt kontinuum i handlingsmönster mellan generationer och enligt kön.

Man kan även se den förlängda ungdomen bland Kåks (2007) informanter, eftersom de lyfter fram att unga bör skaffa utbildning, resa, samt hitta en permanent arbetsplats och hitta det rätta stället att bo förrän man skaffar familj. Att bli vuxen handlar om en mycket komplex och utdragen process. Även om det individualiserade senmoderna världen ger en större frihet och oändliga möjligheter har den en negativ sida för de unga i form av osäkerhet och ambivalens. I Kåks intervjuer bland ungdomarna framsteg på olika sätt det individualiserade samhället som motsvarar de kulturella föreställningarna som existerar idag. Det påverkar ungdomars funderingar över vad de vill samt deras oro för att inte veta vad de vill samtidigt som de bär ansvaret för framtiden på sina egna axlar.

4. UTVIDGNING AV IDENTITETSSTATUSBEGREPPET

Berzonsky (1994; 2003; 2011) har utgående från kritiken av Marcias identitetsstatuslägen försökt komplettera statusmodellen med en egen teori om tre olika identitetsstilar och så försökt fylla bristerna i Marcias modell. Berzonskys tre olika

identitetsstilar är information-, normativt- och diffust undvikande orienterad. De informationsorienterade är öppna för nya fenomen, nyfikna och sociala. Denna identitetsstil motsvarar Marcias uppnådda identitet och moratorium. Den normativt orienterade håller sig till sådant som är bekant och undviker nya infallsvinklar. Denna identitetsstil motsvarar Marcias lånad identitet. Berzonskys tredje identitetsstil, den diffust, undvikande, har inget intresse att reflektera över sin identitet. Den diffust undvikande identitetsstilen motsvarar Marcias förvirrad identitet. Berzonsky vill med dessa identitetsstilar framhålla att individer har rätt bestående drag att förhålla sig till sin omgivning. Berzonskys intresse ligger i hur och varför individer gör vissa val. Han utgår från ett processperspektiv, i vilket informationsbearbetningsprocessen ligger i centrum.

Berzonsky (2003) har även funnit ett samband mellan engagemang och välmående. Berzonskys studier (2003) samt tidigare 1990 och 1992 (ref. 2003) har visat att individer med normativ och informationsorientering har starkare identitets engagemang och större självklarhet. Individer med lägre engagemang hade lägre nivå av aktivitet och upplevde personliga svårigheter samt högre nivåer av depression. Grotevant (2007) anser att identitetsutvecklingen är en livslång process. Mera forskning behövs angående betydelsen av familjekontext och kulturell och socialkontext för identitetsutvecklingen.

Côte´ (1996) och Côte´ & Levine (2002) har utvecklat en mer sociologisk infallsvinkel på identitetsutveckling. Deras sociologiska infallsvinkel utgår från ett antal bakgrundsfaktorer och dessas inverkan på identitetsutvecklingen. Individer har varierande möjligheter beroende av deras kontext. Dessa olika resurser, som kan vara antingen immateriella som självkänsla, talang eller immateriella som förmögenhet eller föräldrarnas socioekonomiska status skapar ojämlika förutsättningar för individer att lösa identitetskrisen.

Waterman (2011) däremot talar om individens personliga uttryckssätt (personal expressiveness) som är individens känsla av flow eller upplevelse av hedonistisk njutning, då individen är aktiv inom områden som intresserar. Det egna engagemanget

skapar en känsla av mening då individens identitetsupplevelse stämmer överens med hennes verkliga och potentiella förmågor. Engagemanget bedöms på basis av den mängd lycka som det ger upphov till.

Utvecklingen av identitetsteorier sammanhänger med förändringar i de samhälleliga betingelserna för identitetsutveckling.

5. KOEN LUYCKX

Den senaste teoretiska utvidgningen av identitetsstatusmodellen samt forskning kring den har gjorts av Luyckx, Goossens, Soenens, Beyers och Vansteenkiste (2005), Luyckx, Goossens, Soenens och Beyers (2006) samt Luyckx m.fl. (2008a). Luyckx m.fl. (2006) konstruerade en fyrdimensionell modell för identitetsutveckling, som beaktar såväl identitetsstatus samt hur engagemang upprätthålls. Senare har de vidareutvecklat deras mätinstrument med att ta med en femte identitetsdimension, grubblande utforskande (Luyckx m.fl. 2008a).

Luyckx m.fl. (2006) har utvecklat begreppet ”utforskande” och indelat det i vidsträckt och fördjupat utforskande. Vidsträckt utforskande är en process, som innebär övervägande av olika alternativ, förrän individen gör ett engagemang. Efter att individen engagerat sig följer ett fördjupat utforskande av alternativen. Utforskandet är en ständigt pågående process även efter ett engagemang. Individen reflekterar och diskuterar sitt engagemang med andra. Ett fördjupat utforskande är en förutsättning för identifikation med engagemang. Därmed kan ett djupare engagemang ske eller så återgår individen till ett vidsträckt utforskande av andra alternativ.

Luyckx m.fl. (2008a) har också gjort en åtskillnad mellan funktionellt och dysfunktionellt utforskande. De introducerade en ytterligare femte dimension – grubblande utforskande (ruminative exploration) vid sidan om vidsträckt och

fördjupande utforskande. Antagandet om funktionellt och dysfunktionellt utforskande fick stöd. Dysfunktionellt utforskande sammanhängde med ångest och depression.

Bosma (1985, ref. Luyckx m.fl. 2006) skiljer också mellan engagemang och identifikation med engagemang. Luyckx m.fl. (2006) utförde en konfirmatorisk faktoranalys som stöder hypotesen om att utforskning och engagemang korrelerar negativt. Utforskande kan innebära en period av kris i en individs liv och därmed en existentiell osäkerhet som hindrar engagemang. Däremot korrelerade utforskande på djupet med identifikation med engagemang positivt. Luyckx m.fl. (2005) har lyckats utvidga Marcias statusmodell på ett intressant sätt.

Luyckx m.fl. (2008b) utförde en liknande stiganalys stegvis, för att se om den funktionella och dysfunktionella perfektionismen hade en indirekt påverkan genom de fem identitetsdimensionerna på depression och akademisk anpassning. Under det första steget såg de på den direkta inverkan av funktionell perfektionism och dysfunktionell perfektionisms på depression och akademisk anpassning. Den funktionella perfektionismen var positivt relaterad till akademisk anpassning, medan den dysfunktionella perfektionismen var negativt relaterad till akademisk anpassning men positivt relaterad till depression.

Den indirekta effekten på depression från dysfunktionell perfektionism via grubblande utforskande var signifikant. Förutom det signifikanta resultatet inverkade även den funktionella perfektionismen genom de fem identitetsdimensionerna signifikant på akademisk anpassning. Den dysfunktionella perfektionismens inverkan via identitetsdimensionerna på den akademiska anpassningen var även signifikant. Denna analys kan till en del förklara varför individer med hög grad av dysfunktionell perfektionism går över till en dysfunktionell anpassning och psykisk ohälsa under sena ungdomsår. (Luyckx m.fl. 2008b.) I föreliggande undersökning utfördes också Luyckx och kollegers stiganalys.

5.1 Perfektionism

Ordet framgång är väldigt framträdande i dagens självhjälpslitteratur. Vi lever i en värld där det är möjligt för många fler att framgångsrikare än tidigare. Det senmoderna samhället har medfört individen förväntningar på vad livet skall innehålla. Det framförs att individen ständigt kan utvecklas, förändras och skapa sin framgång. Men möjligheterna är begränsade, alla kan inte uppnå samma nivå. Viljan att tro på framgång är dock stark. (Johansson, 2006.)

Enligt Pacht (1984) är perfektionism ett utbrett och nedbrytande problem. Han har relaterat perfektionism till ett flertal psykologiska och fysiska sjukdomar som alkoholism, depression, anorexia och ett flertal andra. Forskning saknas dock och en del av orsaken ligger i att definitionen av perfektionism varierar och att det är svårt att mäta ett begrepp, som definieras på olikartade sätt.

Perfektionism är mångdimensionell konstruktion som kan innehålla både normala men även dysfunktionella drag. (Flett & Hewitt, 2002, Frost, Marten, Lahart & Rosenblate, 1990). Ett problem med att definiera perfektionism är att särskilja på personer som är väldigt kompetenta och framgångsrika. Därmed har Hamachek (1978) särskilt på normal och neurotisk perfektionism. Jag kommer framöver använda benämningar funktionella och dysfunktionell perfektionism, eftersom Luyckx m.fl (2008b) även har använt sig av dessa termer. Luyckx m.fl. (2008b) refererar även till bl.a. Campbell & Di Paula (2002), Flett & Hewitt (2002), Frost m.fl. (1990) samt Hamacheck (1978) angående perfektionism. Funktionella perfektionister uppställer höga mål, men kan sänka sin prestationsnivå efter situation. Dysfunktionella perfektionister ställer däremot höga mål, men tillåter sig inte göra misstag och de känner aldrig att de har gjort något tillräckligt bra. Eftersom perfektionismens styrka hos en individ påverkar hennes personliga måttstock angående prestationer, har perfektionismen en avgörande betydelse för identitetsbildningen. (Campbell & DiPaula, 2002). Forskning har påvisat

att den dysfunktionella perfektionismen sammanhänger med depression (Stoeber m. fl., 2013).

Frost m.fl. (1990) kunde uppvisa i sin studie att den mest centrala komponenten i perfektionism var oron över misstag (Concern over mistakes). Han skapade ett mått som innehöll nio item. Denna komponent samt personlig standard (Personal standards) som innehöll sju item användes i detta arbete. Luyckx m.fl. (2008b) har dock använt även komponenten för tvivlan över det egna agerandet (Doubts about actions) som innehöll fyra item.

Luyckx m.fl. (2008b) har jämfört DIDS med en skala för perfektionism och resultaten visade att perfektionismen för personlig standard korrelerade positivt med engagemang, vidsträckt utforskande samt fördjupat utforskande. Däremot påvisade den dysfunktionella perfektionismen ett negativt samband med engagemang och positivt samband med grubblande utforskande.

6. PROBLEM MED ATT FINNA SIN PLATS I SAMHÄLLET OCH SKAPA IDENTITET

6.1 Psykisk ohälsa

En del unga kan uppleva det svårt att skapa en mening och sammanhang i det avtraditionaliserade samhället. Psykisk ohälsa används ofta för att beteckna tillstånd som nedstämdhet, ångest, oro och sömnsvårigheter. Under åren 1980-2007 var skillnaden störst mellan könen i åldersgruppen 16-24 år, bland unga kvinnor var besvär av ångslan, oro och ångest tre gånger vanligare bland kvinnor än män. (Bremberg,

2012) Även Roberts & Sobhan (1992) forskning visade att unga kvinnor rapporterade mera depressiva symptom än män.

Enligt Jaber F. Gubrium och James A. Holstein (2001) försöker individen behålla en egen privat sfär inom det egna jaget, dit ingen har tillträde. I denna postmoderna värld med ständiga förändringar är det omöjligt att uppehålla en sådan utan en trygg anknytningspunkt. Individen omringas av ständiga impulser från media, reklamer, diskussionsprogram angående hälsosamma levnadsvanor. Individen vänder sig till professionella i allt större grad för att göra yttre men även inre förändringar hos sig själv.

Det finns tecken på att barns, ungas och unga vuxnas psykiska ohälsa och brister i handlingsförmågan har ökat. På 2000-talet har speciellt ungdomars och unga vuxnas sjukfrånvaro och arbetsoförmåga ökat p.g.a. depression. Samma utveckling kan inte ses hos äldre. 2009 ersattes 859 400 sjukdagar för under 30-åringar, vilket är en ökning på 36,6% från år 2004. Till vuxna under 30 år ersattes 430 500 sjukdagar 2009 p.g.a. depression varav 275 600 var kvinnor. Rätt till sjukpension (työkyvyttömysseläke) fick 8500 personer 2009, varav en femtedel var under 30-år, 1954 personer. Varav dem var män 986 (50,5%) och kvinnor 968. Det betyder att varje dag blir 5 personer under 30-år varje dag berättigade sjukpension p.g.a. mentalhälsan. Orsakerna till detta kan också vara de förändringar som skett ersättningssystemet eller läkarnas förändrade sjukdomsdiagnostisering. Detta skulle innebära att det inte har skett någon förändring i unga vuxnas psykiska hälsa. Däremot kan det vara att unga vuxnas hälsobeteende har förändrats. Man upptäcker symptom tidigare och söker hjälp i ett tidigare skede. Det är också möjligt att hälsovården kan göra bättre diagnoser som gäller den mentala hälsan. . (Raitasalo & Maaniemi, 2011)

Även om man kan göra diagnoser i ett tidigare skede idag, så är vården ännu bristfällig. Detta har kunnat orsaka förlängning av ungdomars och unga vuxnas svåra symptom och därmed orsakat att de har kommit in i socialskyddet. Möjligtvis har även yttre tryck och förväntningar inom skolan, att få en studieplats, studier, att hitta ett arbete och att klara

sig i arbetslivet ökat och därmed har kognitivt och emotionellt känsliga ungdomar inte fått tillräckligt stöd så att de har kunnat klara av sina studier eller sitt arbete. (Raitasalo & Maaniemi, 2011) Dock avlägger ca. 90% av dem som avlagt grundläggande utbildning även en examen (Julkunen & Salovaara, 2008). Ulrich Beck (2000) framhäver att den yrkesinriktade utbildningens grundläggande betydelse minskar p.g.a. utbildning inte längre är en garanti för arbete i dagens samhälle. Denna risk för att bli utsatt för arbetslöshet, beskriver en ojämn klassmässig fördelning samt en förstärkning av den. Arbetslöshet bland unga förväntas ha större inflytande på unga speciellt angående identitetsutveckling och socialisering (Hammarström, 1996). Ungdomsarbetslöshet anses som ett socialt problem samt ökar risken för marginalisering av de unga (Angelin, 2009).

En ökning av psykoterapi bland unga och unga vuxna har skett. Största delen av FPA:s terapirehabilitering ges till kvinnor. Av kvinnor har en större andel fått en depressionsdiagnos. Kvinnor lider också till större delen av neuroser jämfört med män. Dessa diagnoser ökar efter 20-årsåldern, för kvinnor även tidigare. En ökning bland depressionsmediciner kan även ses under 2000-talet. Enligt FPA:s undersökning har psykoterapi en positiv inverkan och förbättrar ungdomars och unga vuxnas möjligheter att fortsätta studier eller stöder inträdet i arbetslivet. (Lind & Aalto, 2009.)

6.2 Marginalitet

Det talas mycket om att ungdomar befinner sig i riskzon för att bli utslagna eller marginaliserade i medier och inom projekt av olika slag. Svenska akademiens ordlista (2013) definierar ordet marginalitet som förvisad till undanskymd plats, t.ex. om arbetslösa. Lars Svedberg (2009) definierar marginalisering enligt följande: ”Marginalitet är ett oönskat tillstånd av utsatthet, som har viss varaktighet och baseras på ett partiellt deltagande eller ger otillräcklig tillgång till vissa grundläggande resurser, genom vilket den enskilde får ett begränsat inflytande över sina villkor.”

Leena Suurpää (2009) beskriver i sin rapport om utslagning och indelningen av utslagningen utgående från utbildning, arbetsmarknad, makt samt även social och normativ utslagning. Man bör beakta ungdomars egna upplevelser om att vara utanför, om ensamhet, om utslagning, meningslöshet, utanförskap, känslan av lösryckthet och maktlöshet. Det finns därmed en spänning mellan de vuxnas välfärdsstyrning och de ungas uppfattning. Tuula Helnes (2002) forskning kring utslagning i samhället visar att omgivningens sätt att se på de utslagna har en avgörande betydelse för hur utslagning uppstår.

Suurpää (2009) beskriver ungdomars utslagning ur olika synvinklar. För det första brukar ungdomars utslagning basera sig på problemfokuserad kunskap, såsom hur många som har avbrutit sina studier. För det andra, kommer uppgifterna om utslagning fram i övergångsskeden i de ungas liv, t.ex. att bli myndig eller i institutionella system som skolan. För det tredje, anses det att ungdomar blir utanför om de avviker från det normala livsloppet eller välfärdssystemet. För det fjärde, behövs det mera kunskap om de ungdomar som inte har fångats upp av statistik och andra officiella uppföljningsredskap.

Riitta Garnfelt (1998) som har gjort en undersökning bland bostadlösa kvinnor och fann att dessa kvinnor gjorde en klar skillnad mellan sig själv och ”normala” människor. Granfelt har tolkat detta som att även en negativ identitet ger en känsla åt individen av att hon är någon. Även Tuula Helne (2002) har i samma mening refererat till E.H.Erikson (1980), även genom att tilldela sig själv en negativ identitet ger större känsla av livskontroll än en positiv identitet, som aldrig kan uppnås.

Skillnaden mellan vad som anses normalt och vad som anses som undantag har uppstått genom vad som anses som naturligt och hälsosamt samt motsatsen till vad som anses som förkastligt och ohälsosamt. Därmed har uppfattning om vad som anses normalt uppkommit från olika värderingar som finns i samhället. (Rose, 1999.)

Elina Virokannas (2004) har i sin doktorsavhandling intervjuat unga droganvändare som genomgår vård på ett missbrukarenhet och hur dessa bygger upp sin identitet. Virokannas undersöker de identiteter som dessa ungdomar iklär sig. Virokannas har utgått från konstruktionistiskt synsätt på identitet samt använt diskursanalys som undersökningsmetod. Dessa ungdomar i Virokannas undersökning förknippar droganvändning med utanförskap. Däremot anser de nykterhet tillhöra ett normalt liv. Ungdomarna placerade sig på båda sidorna om dessa gränser normalt och icke normalt. Deras identitet sammanhängde med vilken sida de ansåg sig höra till. De upplevde sig utanför det liv som anses vara normalt eller rätt. Social- och hälsoministeriet (2000) anser droganvändare tillhöra marginaliseringsmodellen. Vaglum (1978 ref. Virokannas) har framfört att ungdomarna genom droganvändning försöker klara sig genom obehagliga känslor, ångest, depression, hat, känsla av tomhet, dålig självkänsla, en bräcklig självbild en försvagad förmåga att klara skola eller arbete, brist på känsla av samhörighet.

År 2010 fanns det 51 300 marginaliserade ungdomar i åldern 15-29 i Finland. Detta är ungefär 5 % av alla ungdomar i denna ålder. Av dessa ungdomar var det 32 500 som inte hade registrerat sig som arbetslösa arbetssökande. Dessa ungdomar är inte registrerade någonstans, så det finns inga uppgifter om vilka de är och vad de gör. (Myrskylä, 2012)

Anna Angelins (2009) studie bland unga vuxna som varit långtidsarbetslösa samt socialbidragstagande, visar att de upplevde sig vara exkluderade från makten av sitt eget liv. Närmare hälften av respondenterna i forskningen uppfattade sig som underklass. Dessa ungdomar hade under en lång tid levt på socialbidrag och detta medförde en ofrivillig och negativ erfarenhet av ständig materiell försakelse och oro över brist på pengar.

Enligt Timo Harrikari (2008, ref. Sonntag-Himmelroos) lever vi i en tid av bekymrens och ingripandenas politik. Vårt agerande påverkas av omgivande attityder och värderingar. Det behövs mycket resurser för att åtgärda problem i samhället. Samtidigt som individens egna ansvar framhävs starkt.

Ulla Sonntag –Himmelroos (2013) har i sin licentiatavhandling skapat kunskap om ungas vardag samt undersökt hur de unga förhåller sig till det sociala fenomenet utanförskap. De unga ansåg sin vardag bestå av sina studiekompisar och studier. Vardagen verkade inte bekymra dessa ungdomar. Ordet utanförskap verkade inte vara något ungdomarna gick och funderade aktivt på. De unga såg ordet utslagning som att vara utanför eller exkluderad en gemenskap.

Matilda Wrede-Jänttis (2010) doktorsavhandling, ”Pengarna eller livet?” är en longitudinell studie bland unga arbetslösa. Wrede-Jäntti har hittat fyra undergrupper, varav en av dem är de alternativt tänkande. De har valt att satsa på sig själv och sina intressen. De respekterar livet och väljer att leva på ett för dem konstruktivt och givande sätt. De lever anspråkslöst och är tacksamma för det bidrag som samhället ger dem. De väljer att aktivt ta avstånd från sådant som anses centralt i dagens samhälle, lönearbete, teknologi och materiellt välstånd. Därmed tycks det finnas en grupp individer som avsäger sig det som värderas högt i det senmoderna samhället.

6.3 Hikikomori

I Japan har man sett en alltmer ökande trend bland ungdomar som dragit sig undan från det sociala livet. Detta japanska fenomen kallas hikikomori och betyder utanförskap. Dessa ungdomar varken arbetar eller studerar och kan stanna hemma under långa perioder, ibland åratals. Detta fenomen är rätt ovanligt inom de västerländska länderna, men inte okänt och möjligtvis ett ökande problem. Detta fenomen kan relateras till de fragmentariska strukturerna i det senmoderna samhället. Minskat statligt stöd till ungdomar och familjens förändrade roll ses som orsaker till fenomenet.

Prestationskraven är höga och både föräldrar och ungdomar anser det viktigt att lyckas i utbildningen.

Inom forskningen av hikikomori har man särskiljt fem olika sociala kategorier. Varav den första är de unga människor med psykiska problem och som behöver psykiatrisk vård. Den andra gruppen kallas även för nördar. Till denna grupp hör de ungdomar som är storbrukare av Internet och är mer eller mindre socialt integrerade via sociala medier. Den tredje gruppen är de ungdomar som är ovilliga att anpassa sig till de existerande strukturerna och letar efter alternativa sätt att leva på. Den fjärde gruppen är de ensamma och isolerade ungdomarna som söker efter ett socialt liv samt utbildnings- och arbetsmöjligheter. Dessa ungdomar kategoriserar sig inte som hikikomoris. Den femte gruppen kan även kallas ångestfyllda resenärer, det är de ungdomar som genomgår svåra övergångsskeden antingen objektivt eller subjektivt sett. Dessa ungdomar är reflekterande och söker efter en ny plats. (Furlong, 2008.)

Enligt Furlong (2008) kan det ökade antalet hikikomoris sammanfalla med de förändringar inom arbetsmarknaden som skett och sker, samt avsaknaden av stöd från familj och samhälle.

7. FORSKNINGSPRÅGOR OCH HYPOTESER

Luyckx m.fl. (2008a) har utvecklat DIDS som består av fem identitetsdimensioner. Dessa identitetsdimensioner kartlägger identitet både som ett statusläge och som en process. Dessutom skiljer DIDS mellan ett dysfunktionellt och grubblande utforskande och ett mer funktionellt och positivt reflekterande. Tidigare forskning har visat att DIDS är reliabelt och valitt. Luyckx m.fl. har använt DIDS endast med studerande i Holland. Rasmus Mannerström (2011) har dock provat DIDS reliabilitet och validitet med ett genomsnittssampel av studerande vid Helsingfors universitet. Luyckx och kollegers (2008a) och Mannerströms (2011) resultat visade att man kan särskilja två former av

utforskande. Luyckx och kollegers (2008b) konstaterar att grubblande utforskande sammanhänger med dysfunktionell perfektionism.

Jag har därmed valt att använda DIDS på ett atypiskt sampel, unga kvinnor vid Krisjouren för unga, som har större problem med att skapa en identitet.

På basis av tidigare forskning med fokus på genomsnittssampel (Luyckx m.fl. 2008b, Mannerström 2011) uppställdes följande hypoteser. Antagandet var att samma resultat kunde fås också i föreliggande atypiska sampel.

- 1) Inre konsistens: DIDS underskalor, engagemang, vidsträckt utforskande, identifikation med engagemang, fördjupat utforskande och grubblande utforskande, samt skalorna för reflektion, grubblande, självkänsla, perfektionism, depression och ångest är reliabla.
- 2) Identitetsdimensionernas sammanhängande; A) Båda dimensionerna för engagemang korrelerar positivt. B) Grubblande utforskande uppvisar ett negativt samband med båda dimensionerna för engagemang. C) Alla tre utforskande dimensioner korrelerar positivt med varandra.
- 3) Det föreligger ett positivt samband mellan funktionell perfektionism och engagemang och identifikation med engagemang.
- 4) Den dysfunktionella perfektionismen sammanhänger positivt med det grubblande utforskandet

- 5) I stiganalysen antas de fem medierande variablerna vara signifikanta mellan den funktionella perfektionismen och depression och ångest, samt mellan den dysfunktionella perfektionismen och depression och ångest.

7.1 Krisjouren för unga; sampelbeskrivning

Mitt egna intresse för kvinnors identitet i dagens samhälle fick mig att välja mitt sampel vid Krisjouren för unga och därmed endast kvinnor. Mitt sampel bestod av 30 unga kvinnor så därmed var samplet litet. Krisjouren för unga är en verksamhet som ordnas av Helsinkimissio. Krisjouren för unga erbjuder samtalshjälp för 12-29 åriga ungdomar, unga vuxna och deras familjer. Man får komma till krisjouren som anonym och det som diskuteras där dokumenteras inte. Till Krisjouren för unga kan man komma utan diagnos eller remiss. Man kan kontakta Krisjouren för unga per telefon eller göra ett personligt besök. Servicen kostar ingenting och är konfidentiell. Utöver samtalshjälpen erbjuder Krisjouren för unga även möjligheten till en egen stödperson. Stödpersonen jobbar frivilligt och fungerar som ett stöd i vardagen. Orsaken till en stödrelation kan vara bl.a. depression eller ensamhet. Träffarna med stödpersonen är regelbundna och i samarbetet ingår inlednings-, uppföljnings-, och avslutningsdiskussioner. Dessa diskussioner förs i samarbete med Krisjourens personal.

Då jag första gången talade med personalen på Krisjouren för unga berättade ledarna för mig att största delen av deras klienter är flickor/kvinnor, ungefär två-tredjedelar av klienterna. Medelåldern är 20-25 år. Ungdomarna/de unga vuxna söker ofta hjälp på grund av social rädsla, ångest, depression och ensamhet. De unga mår dåligt, är självkritiska, har en dålig självbild och lider av prestationsångest. Mitt sampel var ett hard to reach; svårt att nå sampel. Det enda kriteriet för dessa personer blev endast att de är kvinnor, eftersom åldersgruppen på Krisjouren för unga passade in. Medelåldern i mitt sampel var 21,3 år. Dessa enkäter delades ut efter att personalen lite lärt känna sina klienter.

7.2 Insamling av data

Undersökningen utfördes som en enkätstudie under tiden november 2012- juni 2013 vid Krisjouren för unga. Jag besökte krisjouren för unga under hösten 2012 för att kunna kartlägga hurudana ungdomar som är deras klienter. Vi kom överens med personalen på Krisjouren för unga att jag gör ett frågeformulär som de hjälper med att få unga kvinnor att fylla i. Med avhandlingens handledare kom vi överens om att jag använder Luyckx, Schwartz, Berzonsky, Soensen, Vansteenkiste, Smits och Goossens (2008a) mätinstrument för undersökning av identitetsstatuslägen – Dimensions for Identity Development Scale (DIDS). DIDS har tidigare använts av Rasmus Mannerström (2011) , som har validerat DIDS i en finländsk universitetsmiljö. Frågeformuläret var från tidigare översatt från engelska till svenska av Rasmus Mannerström. Till frågeformuläret tillsattes en ny del angående perfektionism som även översattes till svenska. Frågeformuläret bestod av 97 frågor eller påståenden och utöver det skulle respondenterna ange sitt födelseår. Det hade varit intressant att tillägga även en fråga angående studienivå för att klargöra på vilket stadiet de unga kvinnorna studerar eller har studerat. Frågeformulären gavs till ledarna på Krisjouren för unga i november 2012. Insamlingen av frågeformulären tog betydligt längre tid än jag hade väntat mig. De sista frågeformulären fick jag tillbaka först i juni 2013 och därmed drog det ut på tiden att få avhandlingen klar.

Det atypiska samplet insamlades enligt Nummenmaa (2009) som framför att minimikravet på 30 observationer baserar sig på antagandet inom statistik att samplets medeltal då börjar närma sig en normalfördelning. 30 observationer är tillräckligt för att normalfördelningen kan tillämpas i jämförelser och slutledningar som görs på basis av medeltal.

7.3. Mätinstrument för identitetsutveckling

Mätinstrumentet DIDS utarbetat av Luyckx m. fl. (2008a) har använts i denna avhandling. DIDS mäter grad av engagemang och utforskande angående framtidsplaner. Luyckx et al menar att ungdomars framtidsplaner kan mäta ungdomars identitetsutveckling, eftersom funderande över och engagemang i framtidsplaner ger i högsta grad kontinuitet och mening i livet åt ungdomar. Ungdomars framtidsplaner anses allra mest bidra till en känsla av ego identitet. Genom att planera, utforska samt engagera sig i den egna framtiden, kan ungdomar mer säkert orientera sig i vardagen.

Psykiskt välbefinnande och psykiska problem mättes med mätare för självkänsla (Rosenberg, 1965), depression (Roberts & Sobhan, 1992 och ångest (Derogatis, Lipman & Covi, 1973 samt mätare för perfektion (Frost, 1990).

Luyckx, Soensens, Goossens, Beckx och Wouters (2008b) har jämfört DIDS med en skala för perfektionism, som även delvis använts i denna avhandling.

DIDS består av fem underskalor som var innehåller fem påståenden, därmed 25 påståenden sammanlagt. (se bilaga 1 frågeformulär, s. 53) Underskalorna är följande; *engagemang* (commitment making) som mäter hur väl den unga förbundit sig till vissa framtidsplaner. *Vidsträckt utforskande*, (exploration in breadth) som mäter i vilken grad framtidsplaner har övervägts. *Grubblande utforskande*, (ruminative exploration) som mäter hur starkt reflekterandet även inneburit ett grubblande över, t.o.m. ältande av alternativen. *Identifikation med engagemang*, (identification with commitment) som mäter den emotionella investeringen i framtidsplaner. *Fördjupat utforskande*, (exploration in depth) som mäter hur starkt redan gjorda engagemang övervägs.

Ett påstående angående engagemang i DIDS lyder exempelvis: ”Jag har fattat ett beslut om vad jag kommer att göra med mitt liv”. Ett påstående från skalan Vidsträckt

utforslande lyder: ”Jag överväger för tillfället ett antal olika livsstilar som skulle kunna passa mig”. Skalan för Grubblande utforskande innehåller påståendet: ”Det är svårt för mig att sluta tänka på vilken riktning mitt liv skall ha”. Påståendet ”Mina framtidsplaner stämmer bra överens med mina genuina intressen och värden” finns i skalan för identifikation med engagemang. Påståendet ”Jag funderar på ifall de mål i livet som jag redan uppställt verkligen är de rätta för mig” är en del av skalan för engagemang. Svaren på dessa påståenden ges på en Likert skala i fem steg, från ”helt av samma åsikt” till ”helt av annan åsikt”

I tidigare undersökningar har DIDS fått goda reliabilitetsvärden (Cronbachs alfa). Luyckx m.fl. (2008b) fick för underskalorna engagemang, vidsträckt utforskande, grubblande utforskande, identification med engagemang, och fördjupat utforskande följande reliabilitetsvärden för sina två sampel. sampel 1; .86, .81, .86, .86, .79 och sampel 2; .86, .86, .85, .83, och .80.

7.4 Mätinstrument för självkänsla

Graden av självkänsla fastställdes med hjälp av Rosenbergs skala (Rosenberg Self-Esteem Scale; RSES, 1965) som består av tio påståenden. Ett påstående angående självkänsla lyder: ”Jag skulle vilja att jag skulle kunna respektera mig själv mer”. Svaren gavs på en Likert skala med fyra steg, från ”helt av samma åsikt” till ”helt av annan åsikt”. Hälften av dessa påståenden omkodades, dvs. deras riktning blev den motsatta.

Luyckx m.fl (2008a) har uppnått höga reliabilitetsvärden även för RSES skalan, .91 och .89 och Mannerström (2011) .89.

7.5 Mätinstrument för perfektionism

För att mäta perfektionism användes en del av Frost m.fl.(1990) Multidimensional Perfectionism Scale. Denna skala består av sex underkategorier, Concern over mistakes, Personal standards, Parental expectations, Parental criticism, Doubts about actions, och Organisation. Den mest centrala komponenten i dysfunktionell perfektionism var oron över misstag (Concern over mistakes) som innehåller nio item. I föreliggande undersökning mättes dysfunktionell perfektionism med ”oro över misstag” skalan och den funktionella perfektionismen med ”personlig standard” skalan. Denna skala rörande dysfunktionell perfektionism samt personlig standard (Personal standards) som innehåller sju item användes i detta arbete. Ett påstående angående perfektionism lyder: ” Jag förväntar mig bättre prestationer i mina dagliga uppgifter än de flesta andra”. Svaren gavs på en Likert skala med fyra steg, från ” helt av samma åsikt” till ” helt av annan åsikt”. Inget av itemen omkodades.

Luyckx m.fl (2008b) har uppnått höga reliabilitetsvärden även för den funktionella perfektionismen och den dysfunktionella perfektionismen i sina två sampel , .82 och .87 respektive .75 och .87.

7.6 Mätinstrument för depression

Depressionsnivån mättes med hjälp av Roberts och Sobhans skala bestående av 12 påståenden (The Center for Epidemiologic Studies Depression Scale: 12- item NIDA Version; CES-D-12; 1992). CES-D-12 är ett av de mest använda instrumenten för att mäta depressionssymtom i icke-kliniska normative populationer. Tidsintervallet för eventuella symtom är den senaste veckan. Ett påstående angående depression i CES-D 12 lyder: ”Hade jag svårt att koncentrera mig på det vad jag höll på med”. Svaren ges på en Likert skala med fyra steg från, ”inte alls/ sällan” till ”största delen av tiden”. Fyra påståenden omkodades.

Luyckx m.fl.(2008) uppnådde höga värden på Cronbachs alfa för depression på .86 och .88 och Mannerström (2011) .84.

7.7 Mätinstrument för ångest

Ångesten mättes med hjälp av ångestskalan från SCL-90 (Derogatis, Rickels & Rock, 1976). SCL-90 är ett ofta använt test för bedömning av psykiska problem och psykopatologiska symptom. Mätinstrumentet består av tio frågor angående känslor som möjligtvis har upplevts under senaste veckan. Ett påstående angående ångest i SCL-90 lyder: ”En så stark känsla av rastlöshet att det var omöjligt för mig att sitta stilla”. Inget av dessa items kodades om.

Luyckx m.fl. (2008) uppnådde en reliabilitet på .90 och Mannerström (2011) .87.

7.8 Analys av data

För att kunna jämföra indikatorerna för identitetsutveckling, reflektion och grubblande, självkänsla, perfektionism, ångest och depression omvandlades respondenternas svarsöppning på alla items och skalor till summavariabler.

DIDS kartlägger endast grad av engagemang och utforskande. Det är inte möjligt att göra en statuskategorisering på samma sätt som Marcias (1993) halvstrukturerade intervju och därtill förknippa operationaliseringar av begrepp möjliggjorde.

7.9 Använda analysmetoder

Eftersom mitt sampel bestod av endast 30 respondenter var möjligheterna för olika analysmetoder begränsat. Efter en diskussion med Lazlo Vincent (Vincent, 3.10.2013 personlig kommunikation) utfördes en stiganalys med materialet. Luyckx m.fl. (2008b) har utfört en liknande stiganalys i sin undersökning av DIDS' kopplingar med perfektionism.

8. RESULTAT

I det följande kapitlet presenteras deskriptiv statistik för hela samplet, varefter resultaten av hypoteserna granskas.

8.1 Deskriptiv statistik

Tabellen visar deskriptiv statistik över hela samplet. Det högsta medeltalet för identitetsdimensionerna hade utforskande (3.81).

Tabell 1

Variablernas medeltal, standardavvikelser, minsta och högsta värden och reliabilitet.

	<i>M</i>	<i>SA</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>	<i>N</i>	<i>α</i>
Engagemang	3.25	0.87	1	5	30	.90
Vidsträckt utf.	3.81	0.59	2.4	5	30	.57
Grubb.utfors	3.38	0.93	1.6	4.6	30	.83
Identifikation	3.35	0.79	1.4	4.8	30	.81
Djupgående utf.	3.39	0.66	2	4.4	30	.53
Självkänsla	28.24	2.12	25	32	30	.92
Depression	28.53	3.75	23	41	30	.88
Ångest	24.50	7.93	11	42	30	.86
Funktionell.per	19.46	5.34	9	29	30	.76
Dys.funk.per	22.13	8.46	9	39	30	.91
Ålder	21.33	3.36	16	29	30	-

Testning av hypoteser

Hypotes 1 – inre konsistens: skalorna är reliabla

Antagandet om skalornas reliabilitet fick stöd till största delen. Från tabell 1 framgår det att alla skalor, förutom vidsträckt utforskande och djupgående utforskande översteg en reliabilitet på .70. Mannerströms (2011) undersökning bland en normativ högskolestuderande visade även en lägre reliabilitet för fördjupat forskande. Luyckx m.fl. (2008b) har uppnått mycket höga värden på reliabiliteten för alla skalor. Även om

samplet i föreliggande undersökning var litet uppnådde skalorna en relativt hög reliabilitet, vilket visar att mätinstrumentet även lämpade sig för ett atypiskt sampel.

I den föreliggande undersökningen var reliabilitetsvärden för engagemang, vidsträckt utforskande, grubblande utforskande, identifikation med engagemang, och fördjupat utforskande; .90, .57, .83, .81, och .53. (se tabell 1 , s. 39) I min studie uppnådde skalan för självkänsla till .92. (se tabell 1, s. 39) Min undersökning gav reliabilitetsvärden på .76 och .91 för den funktionella perfektionismen respektive dysfunktionella perfektionismen. CES-D skalan i föreliggande undersökning gav ett alfavärde på .88. (se tabell 1, s. 39) Skalan för ångest i föreliggande undersökning studie gav en reliabilitet på .86.

Hypotes 2: Identitetsdimensionernas sammanhängande

I tabell 2 (s.41) presenteras korrelationskoefficienterna mellan de fem identitetsdimensionerna. Endast fem av korrelationerna är signifikanta. Detta kan bero på att samplet är litet. De fem signifikanta korrelationerna är den negativa korrelationen ($r = -.67$, $N=30$, $p < .01$) mellan engagemang och grubblande, den positiva korrelationen ($r = .65$, $N = 30$, $p < .01$) mellan engagemang och identifikation med engagemang, den negativa korrelationen ($r = -.59$, $N= 30$, $p < .01$) mellan identifikation med engagemang och grubblande, den nästan signifikanta korrelationen ($r = .37$, $N = 30$, $p < .05$) mellan fördjupat utforskande och grubblande samt den positiva korrelationen ($r = .56$, $N = 30$, $p < .01$) mellan fördjupat och vidsträckt utforskande. Dessa korrelationer var desamma som Mannerströms (2011) och Luyckx m.fl. (2008b) rapporterat. Därmed fick hypotes 2 A stöd, båda dimensionerna för engagemang korrelerar positivt. Hypotes 2 B fick även stöd, korrelationen mellan grubblande och identifikation med engagemang var signifikant och korrelationen mellan grubblande och engagemang var även signifikant. Samt hypotes 2 C får även delvis stöd, eftersom det fanns en signifikant korrelation mellan den fördjupade och vidsträckt utforskandet, en nästan signifikant korrelation mellan grubblande och fördjupat utforskande, medan korrelationen mellan grubblande och vidsträckt utforskande inte var signifikant.

Tabell 2 Bivariata korrelationer mellan de fem identitetsdimensionerna (N=30)

	1	2	3	4	5
1. Engagemang	-	-.665**	.650**	0.022	0.257
2. Grubblande		-	-.594**	.372*	0.286
3. Identifikation med engagemang			-	-0.148	0.123
4. Fördjupat				-	.555**
5. Vidsträckt					-

*. = $p < .05$

**., = $p < .01$

Hypotes 3: Det föreligger positivt samband mellan den funktionella perfektionismen och engagemang och identifikation med engagemang och ett negativt samband mellan dysfunktionell perfektionism och engagemang och identifikation med engagemang.

Hypotes 3, ett positivt samband mellan den funktionella perfektionismen och engagemang och identifikation med engagemang fick inte stöd, kanske beroende på samplets ringa storlek. (se tabell 3 s. 42). Däremot korrelerade dysfunktionell perfektionism signifikant negativt med identifikation med engagemang.

Tabell 3 Bivariata korrelationer mellan identitetsdimensionerna och yttre variabler

	Engagemang	Grubblande utforskande	Identifikation med engagemang	Fördjupat utforskande	Vidsträckt utforskande
Depression	-.106	.104	-.03	-.355	.006
Självkänsla	.022	-.03	.377*	-.134	.055
Funk.perf	.122	.051	-.18	.145	.176
Dys.funk.perf	-.21	.313	-.590**	-.086	-.071
Ångest	-.301	.471**	-.221	.064	.046
Reflektion	.134	-.078	-.011	-.104	.013
Grubblande	-.141	.365	-.355	.401*	.08

*. = $p < .05$

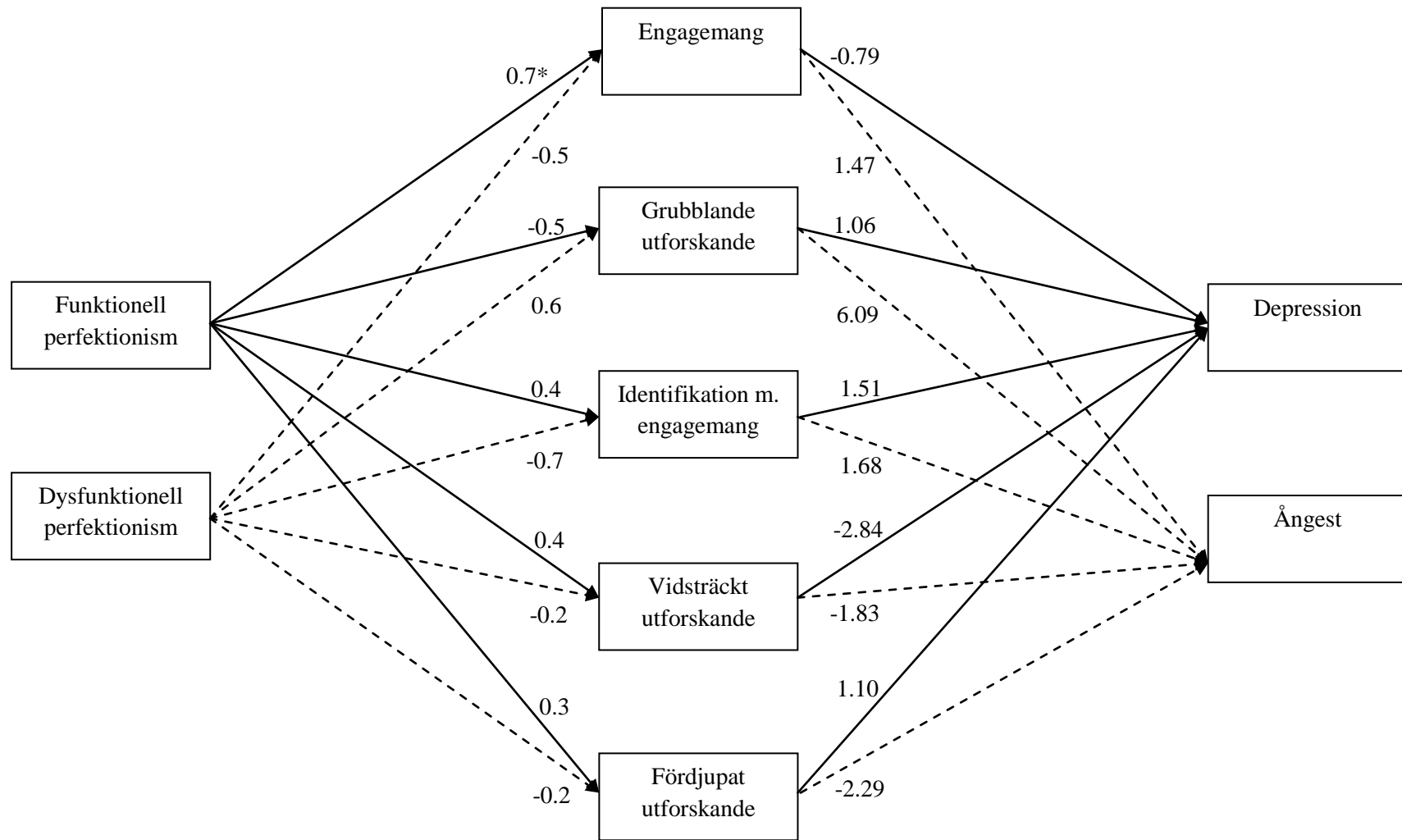
** = $p < .01$

Hypotes 4: Den dysfunktionella perfektionismen sammanhänger positivt med den grubblande identitetsdimensionen.

Den dysfunktionella perfektionismen korrelerade inte signifikant med den grubblande identitetsdimensionen. En signifikant negativ korrelation uppstod mellan den dysfunktionella perfektionismen och identifikation med engagemang. (se tabell 3)

Med den insamlade datamatriken utfördes en stiganalys med Macro på SPSS, utarbetat av Andrew F.Hayes. En stiganalys går ut på att finna koefficienter som beskriver styrkan av sambanden i den specificerade modellen. Stiganalysen kan ses som en utvidgning av regressionsanalys.(Starck, 2007.) I Hayes Multiple mediator model kan det finnas flera oberoende variabler, flera medierande variabler, men endast en beroende variabel. Denna modell visar den oberoende variabelns påverkan på den beroende variabeln, men därutöver om det finns en indirekt påverkan via de medierande variablerna. Simple mediation modellen används främst vid empirisk forskning, survey undersökning och experimentella undersökningar. Multiple mediator modellen är en utvidgning med flera medierande variabler. Det kan finnas upp till sju medierande variabler. (Hayes, 2013.) I den första stiganalysen var den beroende variabeln depression, de medierande variablerna var engagemang, grubblande utforskande, identifikation med engagemang, fördjupat utforskande, samt vidsträckt utforskande och

de oberoende variablerna var funktionell perfektionism och dysfunktionell perfektionism.(se figur 1, s. 44, kontinuerliga pilar) Den andra stiganalysen innehöll ångest som beroende variabel och de andra variablerna var de samma som tidigare. (se figur 1, s. 44, brutna pilar)

Figur 1 visar effektstorleken mellan variabler

Hypotes 5: I stiganalysen antas de fem medierande variablerna vara signifikanta mellan den funktionella perfektionismen och depression och ångest, samt mellan den dysfunktionella perfektionismen och depression och ångest.

Den enda signifikanta effektstorleken mellan variablerna var mellan funktionell perfektionism och engagemang. (se figur 1, s.44) När det gällde depression var modellen inte signifikant, trots att effektstorleken var hög, $R^2 = .17$, $F(7,20) = 1.76$, $p = .16$. Modellen förklarade 17% av variationen av depression. Modellen var inte signifikant heller då det gällde ångest, $R^2 = .03$, $F(7,20) = 1,11$, $p = .39$. Effektstorleken mellan oberoende variablerna och medlande variablerna och den oberoende variabeln och de medierande variablerna visade att relationerna mellan variablerna är meningsfulla. Kanske på grund av sampelstorleken, steg signifikanta resultat inte fram. Den stora skillnaden mellan determinationskoefficienten (.38) och den anpassade determinationskoefficienten (.17) för depression och (.28) och (.03) för ångest stödde även detta antagande. Den anpassade determinationskoefficienten används vid små sampel, eftersom determinationskoefficienten kan anta för positiva värden på korrelationen (Pallant, 2007, 158).

Hypotes 5 får inte stöd. Ingen av de fem medierande variablerna var signifikanta mellan den funktionella perfektionismen och depression och ångest, eller den dysfunktionella perfektionismen och depression och ångest. P.g.a. samplets ringa storlek kan man inte utgående från detta resultat dra slutsatser angående de medierande variablernas påverkan på depression och ångest.

9. SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION

DIDS har utvecklats av Luyckx m.fl. (2006) och fungerar som ett mätinstrument för identitetsutveckling utgående från ungdomars framtidsplaner. DIDS skiljer mellan ett funktionellt, utvecklingsbefrämjande och ett dysfunktionellt, utvecklingshämmande utforskande. Det funktionellt utforskande sammanhänger med ett psykiskt välbefinnande, medan det dysfunktionella sammanhänger med ett grubblande självfokus, t.o.m. ältande och psykiska problem. DIDS har använts endast i Holland tidigare och Mannerström (2011) har validerat DIDS med ett genomsnittssampel av studeranden vid Helsingfors universitet.

Datainsamlingen utfördes vid Krisjouren för unga och jag bestämde mig för att ta med endast kvinnor i undersökningen, p.g.a. mitt egna intresse för unga kvinnors upplevelse av att vara ung idag. Respondenterna fyllde i ett frågeformulär som bestod av DIDS samt mätinstrument för reflektion, grubblande, självkänsla, perfektionism, depression och ångest symptom. Syftet med arbetet var att göra en replikation av Luyckxs (2008b) undersökning angående identitetsbildning och perfektionism på ett sampel som upplevde problem att skapa en identitet.

De flesta skalor som användes i undersökningen visade sig vara reliabla till största delen. Det var endast skalorna för fördjupat utforskande och vidsträckt utforskande som uppvisade lägre reliabilitet. Även Mannerström (2011) fick lägre reliabilitetsvärde för fördjupat utforskande. Det kunde möjligtvis visa på en kulturell skillnad mellan unga vuxna i Finland och Holland. Framtida forskning får utvisa om denna skillnad kan påvisas på nytt. DIDS kan inte som helhet beaktas som ett helt pålitligt instrument i föreliggande atypiska sampel.

Korrelationen mellan de fem identitetsdimensionerna, var endast delvis signifikant. Det kan ha berott det lilla samplet. Den dysfunktionella perfektionismen korrelerade inte

signifikant med den grubblande identitetsdimensionen. En signifikant negativ korrelation mellan dysfunktionell perfektionism och identifikation med engagemang förelåg. En signifikant korrelation mellan ångest och grubblande utforskande uppmättes även. De två andra korrelationerna som var relativt höga var korrelationen mellan självkänsla och identifikation med engagemang och grubblande och fördjupat utforskande. Dessa korrelationer var i enlighet med Mannerströms (2011) resultat och Luyckx m.fl. (2008b) resultat.

Stiganalysen som utfördes gav inte signifikanta resultat, även om effektstorlekarna var relativt höga. Ingen av de medierande variablerna (de fem identitetsdimensionerna) var signifikanta i stiganalysen. Med ett större sampel skulle man kanske fått flera intressanta signifikanta samband. Det hade varit intressant att ha ett större sampel som hade kunnat påvisa signifikanta resultat. Dock visar effektstorlekarna mellan variablerna på att det föreligger ett samband, men det går inte att påvisa att modellen skulle vara fungerande i detta sampel.

Mitt sampel innehöll endast 30 respondenter från Krisjouren för unga. Det tog lång tid att få insamlat 30 frågeformulär. Det var ett svårt att nå sampel. Problemet med att få insamlat ett stort sampel bland ungdomar som skiljde sig från vanliga högskolestuderande, var troligtvis att dessa ungdomar inte var lika villiga att fylla i ett frågeformulär som bestod av relativt svåra frågor angående dem själv. Kanske upplevde de skam över sina problem. Dock tror jag också att frågeformuläret kan fungera som hjälpmedel också då man funderar över sig själv och sina val och kan aktivera nya tankegångar hos de unga. Ett annat problem med att samla in frågeformulär bland en specialgrupp kan vara att de som jobbar med dessa ungdomar upplever det som ett extra jobb och de kanske upplever att det påverkar deras förhållande till klienten. Man vill inte att ungdomarna skall behöva svara på frågor flera gånger, eftersom man redan har diskuterat mycket kring frågorna som finns i frågeformuläret. Att samla in ett stort sampel i en specialgrupp skulle troligtvis vara mycket tidskrävande.

DIDS som mätinstrument fokuserar inte på en övergripande identitet utan endast engagemang och utforskande angående framtidsplaner. DIDS kommer förhoppningsvis att användas i framtiden även i andra studier bland unga vuxna där man kunde jämföra olika kontextuella faktorerens betydelse för identitetsbildning, t.ex. unga vuxna i olika utbildningsprogram eller på olika arbetsområden.

Även om signifikanta eller hypotesenliga resultat inte uppnåddes så framgick ändå att resultaten var i enlighet med Mannerström (2011) och Luyckx m.fl. (2008b). Förutöver det så visade effektstorleken bland variablerna i stiganalysen att relationen mellan variablerna är meningsfulla. (Vincent, 3.10.2013, personlig kommunikation)

Identitet är en mångfaldig struktur och process som påverkas av olika faktorer inom och ytterom individen. Man kan närma sig identitetsbegreppet från en mer psykologisk eller sociologisk synvinkel. Därmed finns det ingen entydig förklaring till identitet. En identitet verkar dock vara viktig för en identitet eftersom flera forskare bl.a. Erikson(1980) och Granfelt (1998) har tolkat att även negativ identitet är viktigare för individen än en positiv som hon aldrig kan uppnå.

Det är uppenbart att man inom socialt arbete och socialpsykologi funderar över samma fenomen gällande individens identitet. Erikson och Marcia är de kändaste teoretikerna angående identitet inom socialpsykologi. En utveckling från deras teorier har gjorts av bl.a. Côté som har en mer sociologisk infallsvinkel på identitet. Enligt Côté (2009) kan dessa forskare inom olika inriktningar angående identitet dra nytta av varandras kritiska synvinklar med att läsa och bekanta sig med andras synvinklar och därmed få en bredare förståelse över den komplexa ungdomstiden idag. Dessa kritiska synvinklar kan leda till att forskare bättre kunde förstå vad identitet innebär som en struktur och process. Man kan se på identitet som något som utvecklas under ungdomsåren och som kan resultera i en enhetlig identitet med påverkan av den sociala omgivningen, eller sedan kan man uppfatta identiteten som en livslång process med återkommande kriser i olika skeden samt ingen enhetlig känsla av ett eget själv.

Ungdomars identitet idag har en synvinkel som inte tidigare generationer har haft, nämligen den direkta återspegligen i medierna. Internet tillhör ungdomars identitet idag. Därmed kan det vara svårt att sätta sig in och förstå dem i grund och botten.

Det pågår forskning inom socialpsykologi och socialt arbete som tacklar samma problem men lite från olika synvinklar. Det framgick inom flera källor att ungdomar upplever övergången till vuxenliv som en svår utdragen process med många påverkande faktorer. Arnetts (2000) teori om den förlängda ungdomen ses inom västvärlden. Ungdomar har oändliga valmöjligheter idag och mediernas påverkan kan ses. Kåks (2007) intervjuer bland ungdomar i Sverige ger en tydlig bild av hur ungdomar upplever sitt tillstånd. De har en ganska klar bild över hur de önskar att sitt liv var, men det råder en osäkerhet samt tung press över hur de skall nå det önskvärda livet.

Det verkar som om det skulle finnas ett större behov av stöd bland ungdomar i det senmoderna samhället. Det finns hjälp att få på olika håll som en långvarig terapikontakt via FPA eller en kortare diskussionskontakt på krisjouren för unga. Krisjouren för unga erbjuder inte terapi, utan det är frågan om en vuxen stödkontakt. Krisjouren vill erbjuda en service för ungdomar med en låg tröskel. Det behövs ingen remiss och man får komma anonymt.

Den psykiska ohälsan som råder bland unga kvinnor idag tar sig i uttryck i depression och ångest. Det är en rätt så stor del av unga som har rätt till sjukpension i Finland p.g.a. den mentala hälsan. Om det skett en förändring inom ungas psykiska hälsa eller det beror på läkarnas sjukdomsdiagnostisering eller förändringar i ersättningsystemet svarade FPA:s forskning inte på.

Marginaliteten som syns bland unga vuxna idag kan till synes flera orsaker. För en del unga och unga vuxna kan det vara svårt att skapa mening, sammanhang och identitet i det avtraditionaliserade samhället med självet som projekt (Giddens, 1991). Flera forskare, bl.a. Sontag-Himmelroos (2013), Suurpää (2009) och Wrede-Jäntti (2010) har framfört att man måste även se på marginaliseringen ur de unga vuxnas egna perspektiv och att det kan finnas ungdomar som själva väljer en annan livsstil i den senmoderna världen. Marginalitet behöver dock inte alltid vara negativt. Det vore viktigt att undersöka hur unga själva skapar mening kring sin marginaliserade position. Därmed kan man säga att det finns möjligtvis en frivillig och en ofrivillig marginalisering.

Den frivilliga marginaliseringen där de unga själv väljer en livsstil som kan uppfattas som marginalisering p.g.a. bristerna på socialt liv. De faktorer som leder till detta fenomen är enligt bl.a. Furlong (2009) de förändrade strukturerna inom familjen och samhället. Även om hikikomoris är rätt så okänt i västvärlden ännu så anses det som ett ökande fenomen också där. Hur dessa ungdomar upplever sin situation behövs det mera forskning kring. Den ofrivilliga marginaliseringen som uppstår p.g.a. yttre faktorer som att man inte finner sin plats i samhället genom att inte få studieplats eller arbete. Denna marginalisering har ungdomarna upplevt som negativ och t.o.m. förnedrande (Angelin 2009) p.g.a. att man måste vara socialbidragstagare och upplever sin egna position nedsättande jämfört med andra medborgare.

Identitet är en nödvändighet för individen. Även en negativ identitet upplevs som viktigare än en sådan positiv som aldrig kan uppnås (bl.a. Erikson 1980). En enhetlig identitet anses vara svårare att uppnå i den senmoderna världen idag. Forskning pågår ständigt inom identitet, ungdom och kultur. Framtida forskning kommer förhoppningsvis att ge en större kunskap och förståelse över identitetsbildning i den senmoderna världen.

Inom socialt arbete har man utmaningar framför sig hur man bäst kan nå dessa ungdomar som behöver mera stöd och hur kan man hjälpa dessa ungdomar att hitta en

identitet och en plats i samhället. Mera kunskap behövs om identitetsbildning, marginalisering samt hur man kan hjälpa ungdomar i den komplexa senmoderna värld.

Litteratur

Angelin, A. (2009). *Den dubbla vanmaktens logik. En studie om långvarig arbetslöshet och socialbidragstagande bland unga vuxna*. Lund: Mediatryck.

Arnett, J.J. (2000). Emerging Adulthood. A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55, 469-480.

Arnett, J.J. (2004). *Emerging adulthood : The winding road from the late teens through the twenties*. Oxford, UK: Oxford University Press.

Bauman, Z. (2002). *Det individualiserade samhället*. Göteborg: MediaPrint Uddevalla AB.

Baumeister, R.F. (1987). How the self became a problem: A psychological review of historical research. *Journal of personality and Social Psychology*, 52, 163-176.

Beck, U. (2000). *Risksamhället. På väg mot en annan modernitet*. Uddevalla: MediaPrint.

Berzonsky, M.D. (2003). Identity style and well-being: Does commitment matter? *Identity: An international Journal of Yheory and Research*, 3, 131-142.

Berzonsky, M.D. (2005). Ego Identity: A personal standpoint in a postmodern world. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 5(2), 125-136.

Berzonsky, M.D. (2011). A social-cognitive perspective on identity construction. I Luyckx, K., Schwartz, S. & Vignoles (red.) (2011). *Handbook of identity theory and research*. (s. 55- 76). New York: Springer.

Berzonsky, M.D. & Neimeyer, G.J. (1994). Ego identity status and identity processing orientation: The moderating role of commitment. *Journal of Research in Personality*, 28, 425-435.

Bosma, H.A. (1985). Identity development in adolescents : Coping with commitments. University of Groningen, The Netherlands: Opublicerad doktorsavhandling. Ref. Luyckx m.fl. (2006)

Bremberg, S. (2012). Varför mår flickor sämre, när pojkar oftare tar livet av sig? *Psykisk hälsa*, 53, s. 6-15.

Bynner, J. (2005). Rethinking the youth phase of the life-course: The case for emerging adulthood?. *Journal of Youth Studies*, 8 (4), 367-484

Campbell, J.D. & Di Paula, A. (2002). Perfectionistic self-beliefs: Their relation to personality and goal pursuit. I verket Flett, G.L. & Hewitt, P.L. (red) (2002). *Perfectionism: theory, research, and treatment*. (s.181-198). Washington, DC: APA.

Côte´, J.E. (1996). Sociological perspectives on identity formation: The culture-identity link and identity capital. *Journal of Adolescence*, 19, 419-430.

Côte´, J.E. (2002). The role of identity capital in the transition to adulthood: The individualization thesis examined. *Journal of Youth Studies*, 5, 117-134.

Côte´, J. E. (2009). Youth-identity studies. History, controversies and future directions. I Furlong, A.(Ed.), *Handbook of youth and young adulthood*. (375-383). New York: Routledge Ltd.

Côte', J.E. & Bynner, M. (2008). Changes in the transition to adulthood in the UK and Canada: the role of structure and agency in emerging adulthood. *Journal of Youth Studies*, 11 (3), 251-268.

Côte', J.E. & Levine, C.G. (2002). *Identity formation, agency, and culture: A social psychological synthesis*. Mahwah, NJ: Erlbaum.

Côte', J.E. & Schwartz, S.J. (2002). Comparing psychological and sociological approaches to identity: Identity status, identity capital, and the individualization process. *Journal of Adolescence*, 25, 571-586.

Dittmar, H. (2011) Material and consumer identities. I Luyckx, K., Schwartz, S. & Vignoles (red.) *Handbook of identity theory and research*. (s.745-769). New York: Springer.

Erikson, E. H. (1980). *Identity and the life cycle*. New York & London: W.W. Norton & Company.

Erikson, E.H. (1988). *Ungdomens identitetskriser*. Stockholm: Natur och kultur.

Flett, G.L. & Hewitt, P.L. (2002). *Perfectionism: theory, research, and treatment*. Washington, DC: APA.

Frost, R.O., Marten, P., Lahart, C.M., & Rosenblate, R. (1990). The dimension of perfectionism. *Cognitive Therapy and Research*, 14, 449-468.

Furlong, A. (2008). The Japanese hikikomori phenomenon : Acute social withdrawal among young people. *The Sociological Review*, 25, (2), 309-325.

Furlong, A. (2009). *Handbook of youth and young and adulthood*. New York: Routledge.

Gergen, K.J. (1991). *The saturated self: Dilemmas of identity in contemporary life*. New York: Basic Books.

Giddens, A. (1991). *Modernity and self-identity: Self and society in the late modern age*. Cambridge: Polity Press

Giddens, A. (1993). *Sociology*. Cambridge: Polity Press.

Granfelt, R. (1999). Stories about homelessness and marginalization. I verkke Karvinen, S., Pösö, T. & Satka, M. (red) *Reconstructing social work research. Finish methodological adaptation*. University of Jyväskylä.

Grotevant, H.D. (1987). Toward a process model of identity formation. *Journal of Adolescent Research*, 2, 203-222.

Gubrium, J.F. & Holstein, J. A. (2001). Introduction: trying times, troubled selves. I verkke Gubrium, J.F. & Holstein, J.A. (red) *Institutional selves. Troubled identities in a postmodern world*. New York & Oxford: Oxford University Press.

Hall, S. (1999). *Identiteetti*. Tampere: Vastapaino.

Hautamäki, A. & Hautamäki, J. (2005). Suomalaisnuorten sosiomoraaliset minäkuvat "hyveen jälkeisenä" aikana: Alkaako sosiaalisen kameleontin aika? I Pirttilä-Backman, A-M., Ahokas, M., Myyry, L. & Lähteenoja, S. (red.), *Arvot, moraalit ja yhteiskunta. Sosiaalipsykologisia näkökulmia yhteiskunnan muutokseen*. (s. 167- 196) Helsinki: Gaudeamus.

Hayes, A.F. (2013). *Mediation, moderation and conditional process analysis- A regression –based approach*. New York: The Guilford Press.

Helne, T. (2002). *Syrjäytymisen yhteiskunta*. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino.

Jerslev, A. (2013). "Vi ses på tv – når unge skaber sig i medierne". Föredrag i Alborg, Norge 23 september.

Johansson, T. (2006). *Makeovermani: Om Dr Phil, plastkirurgi och illusionen om det perfekta självet*. Falkenberg: Natur och kultur.

Josselson, R. (1987). *Finding herself: pathways to identity development in women*. San Fransisco, CA: Jossey-Bass.

Julkunen, I. & Salovaara, V. (2008). Övergång från skola till arbetsliv I Finland-utveckling och trender. I verket Olofsson, J. & Panican, A. (red), *Ungdomars väg från skola till arbetsliv – nordiska erfarenheter*. (s.131-189). TemaNord, 2008, 584.

Krisjouren för unga (personlig kommunikation 1.11.2012)

Kroger, J. (2000). *Identity development, adolescence through adulthood*. Oxford: Oxford University Press.

Kroger, J. (2007). *Identity: The balance between self and other*. London: Routledge.

Kroger, J., Martinussen, M. & Marcia, J.E. (2010) Identity status change during adolescence and young adulthood: A Meta-analysis. *Journal of Adolescence*, 33(5), 683-698)

Kroger, J. & Marcia, J. (2011). The Identity statuses: origins, meanings, and interpretations. I Luyckx, K., Schwartz, S. & Vignoles (red.) (2011). *Handbook of identity theory and research*. (s.31- 53) New York: Springer.

Kåks, H. (2007). *Mellan erfarenhet och förväntan. Betydelser av att bli vuxen i ungdomars livsberättelser*. Linköpings universitet: Opublicerad doktorsavhandling i samhällsutveckling och kultur.

Larsen, M.. C. (2013) ”*De digitale indfødte*”. Föredrag i Alborg, Norge 23 september.

Lind, J., & Aaltonen, T. (2009). *Nuorilla opiskelu- ja työkyky paranevat ja masennuslääkitys vähenee psykoterapia kuntoutuksen jälkeen*. Kelan tutkimusosasto, Nettiartikkeleita 3.

Luyckx, K., Goossens, L., Soenens, B., Beyers, W. & Vansteenkiste, M. (2005). Identity statuses based upon four rather than two identity dimensions: Extending and refining Marcia's paradigm. *Journal of Youth and Adolescence*, 34, 605-618.

Luyckx, K., Goossens, L. & Soenens, B. (2006). A developmental contextual perspective on identity construction in emerging adulthood: Change dynamics in commitment formation and commitment evaluation. *Developmental Psychology*, 42, 366-380.

Luyckx, K., Schwartz, S.J., Berzonsky, M.D., Soenens, B., Vansteenkiste, M., Smits, I. & Goossens, L. (2008a). Capturing ruminative exploration: Extending the four-dimensional model of identity formation in late adolescence. *Journal of research in Personality*, 42, 58-82.

Luyckx, K., Soenens, B., Goossens, L., Beckx, K. & Wouters, S. (2008b). Identity exploration and commitment in late adolescence: Correlates of perfectionism and mediating mechanisms on the pathway to well-being. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 27(4), 336-361.

Luyckx, K., De Witte, H. & Goossens, L. (2011). Perceived instability in emerging adulthood : The protective role of identity capital. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 32, 137-145.

Mannerström, R. (2011). *Identitetsutveckling och grubblande hos universitetsstuderande – validering av ett nytt mätinstrument i en finländsk kontext*. Helsingfors universitet: Opublicerad pro gradu- avhandling i socialpsykologi.

Marcia, J.E. (1966). Development and validation of ego identity status. *Journal of Personality and Social Psychology*, 5, 551-558.

Marcia, J.E. (1993) *Ego identity: A handbook for psychosocial research*. New York: Springer - Verlag.

Marcia, J. (2007). Theory and measure: The identity interview. IM. Watzlawik & A. Born (red.), *Capturing identity: Quantitative and qualitative methods* (s.1-14). Lanham, Md: University Press of America.

Myrskylä, P. (2012) *Hukassa. Keitä ovat syrjäytyneet nuoret?*. Eva analyysi, No.19 1.2.2012.

Nummenmaa, L. (2009). *Käyttytymistieteiden tilastolliset menetelmät*. Hämeenlinna: Tammi.

Pacht, A.R. (1984). Reflections on perfection. *American Psychologist*. 39(4), 386-390.

Pallant, J. (2007). *SPSS Survival manual: A step by step guide to data analysis using SPSS for windows*. Maidenhead: Open University Press.

Raitasalo, R. & Maaniemi, K. (2011). *Nuorten mielenterveyden häiriöiden aiheuttamat sairauspoissaolot ja työkyvyttömyys vuosina 2004 – 2009*. Nettityöpapereita 23/2011 Kelan tutkimusosasto.

Rattansi, A. & Phoenix, A. (1997). "Rethinking youth identities: modernist and postmodernism frameworks" i verket Bynner, J., Chisholm, L. & Furlong, A. (ed) *Youth, citizenship and social change in a European context*, New York: Ashgate.

Rattansi, A. & Phoenix, A. (2005). Rethinking youth identities: Modernist and postmodernist frameworks. *Identity: an International Journal of Theory and Research*, 5 (2), 97-123.

Roberts, R.E. & Sobhan, M. (1992). Symptoms of depression in adolescence: A comparison of Anglo, African, and Hispanic Americans. *Journal of Youth and Adolescence*, 21, 639-651.

Rose, N. (1999). *Governing the soul. The shaping of private self*. London. Free association books.

Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Salmela- Aro, K., Aunola, K. & Nurmi, J-E. (2007). Personal goals during emerging adulthood: a 10- year follow up. *Journal of Adolescent Research*, 22, 690-715.

Schwartz, S.J., Côte', J.E. & Arnett, J.J. (2005). Identity and agency in emerging adulthood : Two developmental routes in the individualization process. *Youth and Society*, 37 (2), 201-228.

Sedikides, C. & Brewer, M. B. (2001). *Individual self, relational self, collective self*. Philadelphia: Psychology Press.

Sontag-Himmelroos, U. (2013). *Ung och utanför? – en studie om utbildning och utanförskap ur ett diskursanalytiskt perspektiv*. Helsingfors universitet: Opublicerad licentiatavhandling

Starck, C. (2011). *Forskningsmetodik- fördjupad kurs*. Helsingfors: Universitetstryckeriet.

Stoeber, J., Hoyle, A., & Last, F. (2013). The consequences of perfectionism scale: Factorial structure and relationships with perfectionism, performance perfectionism, affect and depressive symptoms. *Measurement and evaluation in counseling and development*. 46 (3), 178-191.

Suurpää, L. (2009). *Nuoria koskeva syrjäytymistieto. Avauksia tietämisen politiikkaan*. Nuorisotutkimusverkosto/nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 27.

Suutari, M: (2002). *Nuorten sosiaaliset verkostot palkkatyön marginaalissa*. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Svedberg, L. (2009). *Marginella positioner – kritisk diskussion om begrepp, teori och empiri. Enheten för forskning om det civila samhället*. Ersta Sköndal högskola: Opublicerat manuskript.

http://www.esh.se/fileadmin/erstaskondal/Socialt_arbete/Forskningsdokument/Marginella_positioner.pdf

Svenska akademiens ordlista hämtad 9.6.2013 från

http://www.svenskaakademien.se/svenska_spraket/svenska_akademiens_ordlista/saol_pa_natt/ordlista

Tanner, J.L. & Arnett, J.J. (2009). The emergence of “emerging adulthood” – The new life stage between adolescence and young adulthood I Furlong, A.(Ed.), *Handbook of youth and young adulthood*. (39-45). New York: Routledge Ltd.

Tilastokeskus hämtad från:

http://tilastokeskus.fi/til/ssaaty/2011/ssaaty_2011_2012-04-20_tie_001_fi.html

Tolonen, T. (2005). Sosiaalinen tausta, sukupuoli ja paikallisuus nuorten koulutussiirtymissä. I verkke Aapola, S. & Ketokivi, K. (red.) *Polkuja ja poikkeamia – Aikuisuutta etsimässä*. (35-65). Tampere: Tampereen yliopistopaino OY.

Trapnell, P.D., & Campbell, J.D. (1999). Private self-consciousness and the Five-Factor model of personality: Distinguishing rumination from reflection. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76, 284-304.

Vincent, L. (personlig kommunikation 3.10.2013)

Virokannas, E. (2004). *Normaalin rajan molemmilla puolilla*. Helsingfors. Stakes Undersökningar 144.

Yoder, A.E. (2000). Barriers of ego identity status formation: A contextual qualification of Marcia's identity status paradigm. *Journal of Adolescence*, 23, 95-106.

Waterman, A.S. (1982). Identity development from Adolescence to adulthood: An extension of theory and a review of research. *Developmental Psychology*, 18, 341-358.

Waterman, A.S. (2011). Eudaimonic identity theory: Identity as self-discovery.. I Luyckx, K., Schwartz, S. & Vignoles (red.) (2011). *Handbook of identity theory and research*. (s.357- 379). New York: Springer.

Waterman, A.S., & Archer, S. L. (1990). A life-span perspective on identity formation: Development in form, function, and process. I verkke Baltes, P.B, Featherman, D.L & Lerner, R.M (Eds.), *Life-span development and behavior* (s. 30-57). Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Wrede-Jäntti, M. (2010). *Pengarna eller livet?* Helsingfors universitet: Opublicerad doktorsavhandling.

Ziehe, T. (1989). *Kulturanalyser, ungdom, utbildning, modernitet*. Stockholm: Symposium bokförlag & tryckeri AB.

Bilaga 1 Frågeformulär

Frågeformulär om framtidsplaner, tänkande, perfektionism och välmående

Jag gör en pro gradu avhandling i socialpsykologi och socialt arbete vid Helsingfors universitets Institution för socialvetenskaper. Undersökningen angår identitetsutveckling samt unga kvinnors välmående i dagens samhälle. Tilläggsuppgifter Hannele Backström (hannele.backstrom@helsinki.fi), handledare Professor Airi Hautamäki.

OBS! Instruktioner

Nedan följer en mängd frågor och påståenden. Läs noggrant igenom var och en av dem, varefter du ringar in det nummer som för din del bäst stämmer överens med påståendet. Välj endast **ett** nummer per påstående. **Alla frågeformulär behandlas konfidentiellt!**

Bakgrundsinformation,

Födelseår:

19_____

Framtidsplaner

1 Helt av annan åsikt	2 Delvis av annan åsikt	3 Svårt att säga	4 Delvis av samma åsikt	5 Helt av samma åsikt	
1. Jag har en bild av vad jag kommer att göra i framtiden	1	2	3	4	5
2. Jag tänker på olika saker jag kunde göra i framtiden	1	2	3	4	5
3. Jag är väldigt tveksam över vad det är jag verkligen vill nå i livet	1	2	3	4	5
4. Jag känner på mig att den riktning jag vill ta i mitt liv verkligen passar mig	1	2	3	4	5
5. Jag tänker ofta på de framtidsplaner som jag redan gjort upp	1	2	3	4	5
6. Jag har planer för framtiden	1	2	3	4	5
7. Jag tänker flitigt på olika riktningar jag kanske kan ta i mitt liv	1	2	3	4	5
8. Jag letar fortfarande efter en riktning i mitt liv	1	2	3	4	5

9. Mina framtidsplaner stämmer bra överens med mina genuina intressen och värden	1	2	3	4	5
10. Jag talar med andra människor om mina framtidsplaner	1	2	3	4	5
11. Jag vet i vilken riktning jag kommer att gå i mitt liv	1	2	3	4	5
12. Jag tänker på olika mål jag skulle kunna sträva efter	1	2	3	4	5
13. Jag grubblar fortsättningsvis över vilken riktning jag borde ta i mitt liv	1	2	3	4	5
14. På grund av mina framtidsplaner känner jag mig självsäker	1	2	3	4	5
15. Jag försöker ta reda på vad andra personer tänker om just mina framtidsplaner	1	2	3	4	5
16. Jag har fattat ett beslut om vad jag kommer att göra med mitt liv	1	2	3	4	5
17. Jag överväger för tillfället ett antal olika livsstilar som skulle kunna passa mig	1	2	3	4	5
18. Det är svårt för mig att sluta tänka på vilken riktning mitt liv skall ha	1	2	3	4	5
19. Jag är säker över att mina framtidsplaner är de rätta för mig	1	2	3	4	5
20. Jag funderar på ifall mina framtidsplaner går ihop med vad jag verkligen vill	1	2	3	4	5
21. Jag har beslutat vilken riktning jag kommer att ta i mitt liv	1	2	3	4	5
22. Jag håller på och funderar över olika livsstilar som skulle vara bra för mig	1	2	3	4	5
23. Jag oroar mig ofta för vad det är jag vill göra med min framtid	1	2	3	4	5
24. Mina framtidsplaner inger mig självförtroende	1	2	3	4	5
25. Jag funderar på ifall de mål i livet som jag redan uppställt verkligen är de rätta för mig	1	2	3	4	5

Tänkande

1 Helt av annan åsikt	2 Delvis av annan åsikt	3 Svårt att säga	4 Delvis av samma åsikt	5 Helt av samma åsikt
------------------------------------	--------------------------------------	----------------------------	--------------------------------------	------------------------------------

26. Jag tycker om att fundera på mitt "inre" själv	1	2	3	4	5
27. Min uppmärksamhet riktas ofta på aspekter av mig själv som jag önskar att jag kunde sluta tänka på	1	2	3	4	5
28. Jag tycker om att studera mina attityder och känslor gentemot olika fenomen	1	2	3	4	5
29. Jag verkar ofta grubbla på vad jag sa eller gjorde i en viss situation	1	2	3	4	5
30. Jag bryr mig inte så mycket om att reflektera över mig själv eller iaktta mig själv	1	2	3	4	5
31. Ibland har jag svårt att utestänga negativa tankar om mig själv från mitt medvetande	1	2	3	4	5
32. Jag tycker om att analysera varför jag gör vissa saker och ting	1	2	3	4	5
33. Långt efter att en argumentation eller meningsskiljaktighet ägt rum, återgår mina tankar på nytt och på nytt till situationen och vad som hände	1	2	3	4	5
34. Andra människor påpekar ofta åt mig om hur "djupsinnig" eller självanalytisk person jag är	1	2	3	4	5
35. Jag brukar grubbla ganska länge över saker och ting som hänt mig för länge sedan	1	2	3	4	5
36. Jag bryr mig inte värst mycket om att analysera mig själv	1	2	3	4	5
37. Jag slösar inte tid på att ompröva saker och ting som har skett och är ur världen	1	2	3	4	5
38. Filosofiskt eller abstrakt tänkande intresserar mig inte så särskilt mycket	1	2	3	4	5
39. Jag brukar i mina tankar ofta återkomma till vad jag gjorde i en viss situation	1	2	3	4	5
40. Jag är verkligen inte en mediterande person	1	2	3	4	5
41. Jag finner mig själv ofta överväga på nytt något jag sagt eller gjort	1	2	3	4	5
42. Jag studerar nyfiket mig själv	1	2	3	4	5
43. Jag grubblar inte någonsin eller åtminstone inte värst länge över mig själv	1	2	3	4	5

44. Jag tycker om att fundera på olika saker och tings innebörd och mening	1	2	3	4	5
45. Jag har lätt att stänga ut oönskade tankar från mitt medvetande	1	2	3	4	5
46. Jag tycker om att betrakta mitt liv filosofiskt	1	2	3	4	5
47. Jag grubblar ofta över förflutna episoder i mitt liv som jag inte alls längre borde befatta mig med	1	2	3	4	5
48. Jag är inte speciellt förtjust i att reflektera över mig själv och mina tankar	1	2	3	4	5
49. Jag använder mycket tid på att grubbla över pinsamma och inte så lyckade stunder i mitt liv	1	2	3	4	5

Perfektionism

1 Helt av annan åsikt	2 Delvis av annan åsikt	3 Svårt att säga	4 Delvis av samma åsikt	5 Helt av samma åsikt
-----------------------------	-------------------------------	---------------------	-------------------------------	-----------------------------

50. Jag förväntar mig bättre prestationer i mina dagliga uppgifter än de flesta andra.	1	2	3	4	5
51. Ju färre misstag jag gör, desto mera kommer människor att tycka om mig	1	2	3	4	5
52. Andra människor tycks acceptera en lägre standard för sig själva, än vad jag gör.	1	2	3	4	5
53. Jag bör vara upprörd, om jag gör ett misstag.	1	2	3	4	5
54. Jag är mycket bra på att rikta in min ansträngning på att nå ett mål.	1	2	3	4	5
55. Om någon lyckas med en uppgift bättre än jag på jobbet/i studierna, känner jag att jag har misslyckats med hela uppgiften.	1	2	3	4	5
56. Jag har utomordentligt höga mål.	1	2	3	4	5
57. Jag uppställer högre mål än de flesta andra människor.	1	2	3	4	5
58. Om jag misslyckas på jobbet/ i studierna, är jag en misslyckad person.	1	2	3	4	5

59. Om jag inte sätter upp höga krav på mig själv, kommer jag att bli en andra klassens person.	1	2	3	4	5
60. Jag avskyr att vara mindre än den bästa på olika saker.	1	2	3	4	5
61. Om jag misslyckas delvis, är det lika illa som att misslyckas totalt.	1	2	3	4	5
62. Det är viktigt för mig att jag är fullständigt kompetent i allt jag gör.	1	2	3	4	5
63. Om jag gör ett misstag, kommer människor att uppskatta mig mindre.	1	2	3	4	5
64. Om jag inte lyckas hela tiden, kommer människor inte att respektera mig.	1	2	3	4	5
65. Om jag inte lyckas lika bra som andra, betyder det att jag är en sämre person.	1	2	3	4	5

OBSERVERA att skalan växlar!

1 Helt av annan åsikt	2 Delvis av annan åsikt	3 Delvis av samma åsikt	4 Helt av samma åsikt
--------------------------	----------------------------	----------------------------	--------------------------

66. Jag känner mig lika värdefull som andra människor	1	2	3	4
67. Jag tycker mig ha en del goda egenskaper	1	2	3	4
68. Allt som allt känner jag mig som en misslyckad typ	1	2	3	4
69. Jag klarar av saker och ting lika bra som de flesta andra	1	2	3	4
70. Jag har inte mycket att vara stolt över	1	2	3	4
71. Jag är positivt inställd till mig själv	1	2	3	4
72. På det stora hela är jag nöjd med mig själv	1	2	3	4
73. Jag skulle vilja att jag skulle kunna respektera mig själv mer	1	2	3	4
74. Emellanåt känner jag mig själv verkligen onyttig	1	2	3	4
75. Ibland känner jag mig själv verkligen värdelös	1	2	3	4

1 Inte alls/ sällan	2 Emellanåt	3 Rätt så ofta	4 Största delen av tiden
-------------------------------	-----------------------	--------------------------	------------------------------------

Under den senaste veckan ...

76. Upplevde jag mig lika värdefull som andra människor	1	2	3	4
77. Hade jag svårt att koncentrera mig på det vad jag höll på med	1	2	3	4
78. Kände jag mig deprimerad	1	2	3	4
79. Upplevde jag att allt var så påfrestande	1	2	3	4
80. Kände jag mig förhoppningsfull inför framtiden	1	2	3	4
81. Sov jag rastlöst	1	2	3	4
82. Var jag glad	1	2	3	4
83. Var andra människor ovänliga mot mig	1	2	3	4
84. Njöt jag av livet	1	2	3	4
85. Började jag lätt gråta	1	2	3	4
86. Upplevde jag att andra människor inte gillade mig	1	2	3	4
87. Kunde jag inte ”komma igång”	1	2	3	4

1 Inte alls	2 Lite	3 I någon mån	4 Mycket	5 Extremt mycket
-----------------------	------------------	-------------------------	--------------------	----------------------------

Har du under den senaste veckan besvärats av ...

88. Nervositet eller inre oro	1	2	3	4	5
89. Att kroppen eller händerna skakar	1	2	3	4	5
90. Plötslig rädsla utan någon giltig orsak	1	2	3	4	5

91. Att du känt dig ängslig	1	2	3	4	5
92. Snabba och/eller bankande hjärtslag	1	2	3	4	5
93. Spändhet eller en känsla av att vara i lås	1	2	3	4	5
94. Återkommande känslor av skräck eller panik	1	2	3	4	5
95. En så stark känsla av rastlöshet att det var omöjligt för dig att sitta stilla	1	2	3	4	5
96. En känsla av att bekanta saker verkar obekanta eller överkliga	1	2	3	4	5
97. En känsla av att vara pressad att få saker och ting gjorda	1	2	3	4	5

Tack för dina svar! 😊